

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS

2020 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2021-03-05

Vilnius

VADOVO ŽODIS

2020-ieji metai buvo išskirtiniai dėl ekstremalios situacijos, susijusios su COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) išplitimu. Nepaisant šių aplinkybių 2020-aisiais metais teisingumo ministro valdymo srityse nuveikti darbai buvo nukreipti į priskirtų valdymo sričių veiklos gerinimą, teisėkūros procesų tobulinimą ir piliečių teisių užtikrinimą, siekiant užtikrinti asmenų pasitikėjimą valstybe ir teise bei plėtoti pagarbos Konstitucijai ir įstatymams kultūrą.

Įsigaliojo Teisėkūros pagrindų įstatymo pakeitimai, numatantys baigiamojo *ex post* vertinimo modelio įdiegimą į teisėkūros ciklą. Teisingumo ministerija paskirta Vyriausybės įgaliota galiojančio teisinio reguliavimo *ex post* vertinimą koordinuojančia institucija. Įdiegus *ex post* vertinimo modelį tikimasi nuoseklesnės teisėkūros, sisteminio požiūrio į galiojančio teisinio reguliavimo vertinimą ir tobulinimą, taip pat į tinkamą teisės aktų projektų kokybę, racialesnio išteklių panaudojimo, didesnio visuomenės įtraukimo.

2020 m. 94,9 proc. institucijų atstovų teigiamai vertino Teisingumo ministerijos teisinės išvados dėl jų rengtų teisės aktų projektų. Tai parodo, kad ministerijos specialistų teisinės išvados buvo naudingos, argumentuotos ir išsamios rengiant teisės aktų projektus, o ateityje bus siekiama geresnio išvadų pateikimo laiku.

Priėmus Mediacijos įstatymo ir kitų įstatymų pakeitimus, sudaryta galimybė nuo 2021 m. sausio 1 d. vykdyti neteisminę ir teisminę administracinių ginčų mediaciją. Siekiama skatinti Lietuvos gyventojus pasirinkti ginčo sprendimo būdą, suteikiantį galimybes išsaugoti pagarbius tarpusavio santykius, vykdyti savanoriškai priimamus susitarimus, o taip pat sumažinti teismų darbo krūvį, taupyti privačių asmenų, valstybės biudžeto lėšas, skiriamas ginčų sprendimui teisme. Bendrai 2020 m. mediacija šeimos ginčiuose pasinaudota 2373 atvejais, ateityje tikimasi šio skaičiaus augimo.

Įsigaliojus Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo pakeitimams, sukurtos prielaidos pagerinti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos sistemos efektyvumą. Pirminę teisinę pagalbą teikiantiems asmenims taip pat pavesta tam tikrais klausimais rengti nesudėtingus procesinius dokumentus.

Nuo 2020 m. liepos 1 d. įsigaliojo didžioji dalis Baudžiamojo, Bausmių vykdymo kodeksų ir Probacijos įstatymo pakeitimų, leidžiančių dažniau taikyti alternatyvias laisvės atėmimui bausmes, dažniau atidėti bausmės vykdymą, taikyti lygtinį paleidimą, suteikiančių daugiau galimybių įsidarbinti probacijos priežiūroje esantiems nuteistiesiems. Šiuo metu apie 25 proc. asmenų per dvejus metus nuo paleidimo dar sugrįžta į laisvės atėmimo vietas, kas parodo nepakankamą nuteistųjų resocializacijos proceso veiksmingumo laipsnį ir nubrėžia veiksmų kryptis ateičiai.

Per 2020 metus 269,9 tūkst. eurų išmokėta nuteistiesiems dėl netinkamų kalinimo sąlygų. Stengtasi gerinti įkalinimo įstaigų infrastruktūrą, gerinti kalinių ir pareigūnų darbo sąlygas.

2021 m. tikimasi sėkmingai tęsti pradėtas bausmių vykdymo sistemos pertvarkas – parengti ir įgyvendinti Nuteistųjų laisvės atėmimo bausme resocializacijos koncepcijos priemonių planą, integracijos-palydėjimo modelio priemones, vykdyti Norvegijos finansiniu mechanizmu finansuojamas priemones.

Svarbiu pagrindines veiklos kryptis nubrėžiančiu dokumentu taps Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonių planas, kuris yra rengiamas 2021 m. pradžioje. Jame yra išskirtos kelios prioritetinės ministerijos veiklos kryptys – pažangios teisinės paslaugos, efektyvi ir moderni bausmių vykdymo sistema, taip pat žmogaus teisių ir laisvių apsauga, kuri turi tapti darnios teisėkūros prioritetu.

Evelina Dobrovolska,
Lietuvos Respublikos teisingumo ministrė

I. STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS

Konteksto (aplinkos) analizė

2020-ieji metai buvo išskirtiniai dėl ekstremalios situacijos, susijusios su COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) išplitimu. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) įvedus apribojimus ir draudimus įvairių paslaugų teikimui bei pateikus rekomendacijas dėl institucijų ir įstaigų darbo organizavimo, Teisingumo ministerija ir teisingumo ministro valdymo sričių įstaigos nuo 2020 m. kovo mėn. iki gruodžio mėn. organizavo ir įgyvendino daugumą savo veiklų nuotoliniu būdu arba turėjo imtis specialių priemonių, siekiant išvengti pasekmių.

Metų pradžioje, reaguojant į pandemiją šalyje bei karantino metu nustatytus veiklos apribojimus, buvo inicijuoti Mokesčių už pramoninės nuosavybės objektų registravimą, Patentų, Dizaino ir Prekių ženklų įstatymų pakeitimai, numatantys, kad, paskelbus nepaprastą padėtį, valstybės lygio ekstremaliąją situaciją ar karantiną visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje ir dėl to nustačius ribojimus, susijusius su asmenų laisvu judėjimu ar ūkinės veiklos laisve, sustabdoma šiuose įstatymuose nustatytų mokesčių sumokėjimo ir nustatytų veiksmų atlikimo terminų eiga. Priimti įstatymų pakeitimai pasitvirtino kaip veiksminga ir efektyvi priemonė, padėjusi pramoninės nuosavybės objektų pareiškėjams ir savininkams išvengti finansinių nuostolių ar netgi teisių praradimo.

Siekiant švelninti dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) paskelbto karantino metu taikomo visų atvirose ir uždaroje erdvėse organizuojamų renginių bei susibūrimų draudimo verslo patiriamas neigiamas pasekmes, nustatant vartotojų, įsigijusių bilietus į renginius, ir verslo (renginių organizatorių) interesų pusiausvyrą, Teisingumo ministerijos iniciatyva buvo parengtas ir priimtas Lietuvos Respublikos COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) sukeltų pasekmių poveikio vartojimo sutarčių dėl renginių organizavimo paslaugų teikimo vykdymui įstatymas.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. birželio 10 d. protokoliniu sprendimu patvirtinto COVID-19 valdymo strategijos įgyvendinimo plano viena iš priemonių – viešojo sektoriaus įstaigų teikiamų viešųjų ir administracinių paslaugų teikimo supaprastinimas. Atsižvelgiant į tai, turėjo būti peržiūrėtos viešojo sektoriaus įstaigų teikiamų paslaugų procedūros ir atsisakyta reikalavimų asmenims fiziškai atvykti norint gauti paslaugą, kai tai nėra kritiškai būtina identifikuojant asmenį. Teisingumo ministerija, siekdama padidinti civilinės metrikacijos įstaigų teikiamų paslaugų prieinamumą asmenims COVID-19 pandemijos sąlygomis ir sudaryti galimybę kuo daugiau paslaugų gauti asmeniui fiziškai neatvykstant į civilinės metrikacijos įstaigą, 2020 m. spalio 30 d. priėmė Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymo „Dėl teisingumo ministro 2016 m. gruodžio 28 d. įsakymo Nr. 1R-334 „Dėl Civilinės būklės aktų registravimo taisyklių ir Civilinės būklės aktų įrašų ir kitų dokumentų formų patvirtinimo“ pakeitimus. Pakeitus galiojusias Civilinės būklės aktų taisykles, atsirado galimybė daugiau civilinės metrikacijos įstaigų paslaugų gauti nuotoliniu būdu (pvz., pateikti prašymus sudaryti santuoką, kreiptis dėl užsienyje sudarytų civilinės būklės aktų apskaitos), sudarytos teisinės prielaidos civilinės būklės aktus liudijančius išrašus pasirašyti elektroniniu būdu.

Lietuvos Respublikoje paskelbus ekstremaliąją situaciją dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos), be kita ko, buvo apribotas valstybės sienos kirtimas ir uždrausta užsieniečiams atvykti į Lietuvą, išskyrus numatytas išimtis. Viena tokių išimčių – kai leidžiama atvykti į Lietuvą atskiru atitinkamos valdymo srities ministro leidimu ir tokiam atvykimui pritaria Vyriausybė (Vyriausybės pritarimo atsisakyta 2020 m. pabaigoje). Dėl tokių ribojimų Teisingumo ministerija daugiausia sulaukė prašymų, susijusių su galimybe atvykti į Lietuvą registruoti santuoką.

Nuo 2020 m. liepos 1 dienos įsigaliojo didžioji dalis Baudžiamojo, Bausmių vykdymo kodeksų ir Probacijos įstatymo pakeitimų, leidžiančių dažniau taikyti alternatyvias laisvės atėmimui bausmes, dažniau atidėti bausmės vykdymą, taikyti lygtinį paleidimą, suteikiančių daugiau galimybių įsadarbinti probacijos priežiūroje esantiems nuteistiesiems.

2020 m. spalio 29 d. patvirtinti teisingumo ministro įsakymo, reglamentuojančio vaizdo konferencijų ir telekonferencijų technologijų naudojimą civiliniame ir administraciniame procese, pakeitimai. Atsižvelgiant į COVID-19 pandemijos metu išaugusį nuotolinių teismo posėdžių poreikį ir identifikuotas praktines problemas,

nustatyta galimybė ir pačiam teismui savo iniciatyva (o ne tik proceso dalyvių prašymu) inicijuoti nuotolinį teismo posėdį. Be to, sureglamentuota galimybė organizuoti nuotolinius teismo posėdžius, naudojant ne tik vaizdo konferencijų, bet ir telekonferencijų technologijas, kartu užtikrinant patikimą proceso dalyvių, dalyvaujančių teismo posėdyje, tapatybių nustatymą. Šie pokyčiai, viena vertus, leis sklandžiau organizuoti teismo darbą, atsižvelgiant į susiklosčiusias ypatingas aplinkybes, kita vertus, užtikrins platesnes galimybes proceso dalyviams dalyvauti teismo posėdžiuose nuotoliniu būdu.

Nuo 2020 m. liepos 15 d. įsigaliojo Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo pakeitimai, skirti gerinti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos sistemos efektyvumą, atsižvelgiant į šiai sričiai skiriamą finansavimą.

1 strateginis tikslas: Siekti skaidrios, darnios ir veiksmingos teisės sistemos

1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

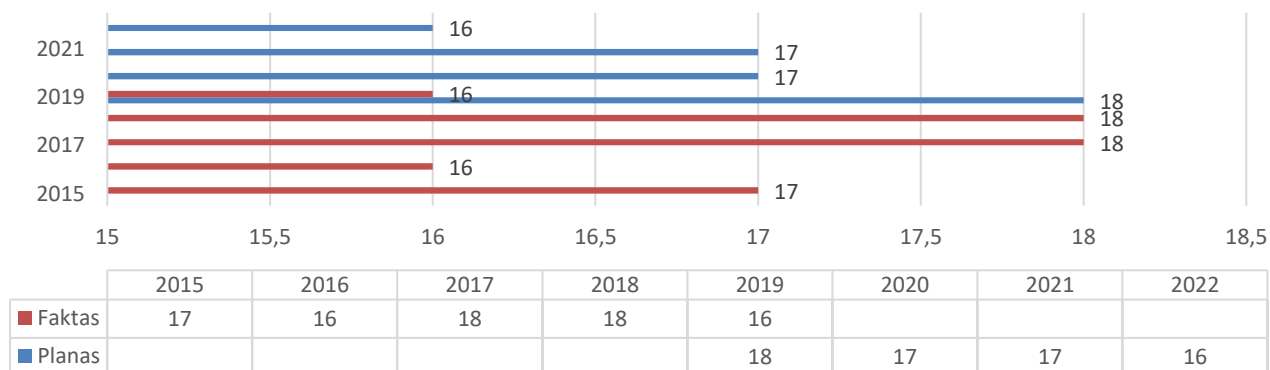
Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Patvirtintas asignavimų planas	Patikslintas asignavimų planas*	Faktiškai panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų patikslintame plane, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
01-004	Teisės sistema	8 352	9 573,1	9 519,8	99,4
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		0	-	-	-

2020 m. patvirtintų asignavimų plano patikslinimai sudaro 14,6 proc. nuo patvirtinto plano. Programos asignavimai padidėjo dėl papildomai skirtų lėšų (Vyriausybės rezervo lėšų, Valstybės biudžeto lėšų, kai programos šamata didinama iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų, persikirstytų kitų Teisingumo ministerijos vykdomų programų lėšų) priemonei *Pagal vykdytinus dokumentus atlyginti asmenims turtinę ir neturtinę žalą, atsiradusią dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, ir atstovauti Lietuvos Respublikos interesams tarptautiniuose arbitražo teismuose* įgyvendinti, siekiant įgyvendinti Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) ir nacionalinių teismų sprendimus.

Teisingumo ministerija visa savo veikla siekia, kad teisės sistemoje būtų visapusiškai įgyvendinti teisingumo, žmogaus teisių ir laisvių apsaugos ir kiti konstituciniai principai, kad būtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise, kad būtų plėtojama pagarbos Lietuvos Respublikos Konstitucijai (toliau – Konstitucija) ir įstatymams kultūra. Skaidri ir efektyvi teisės sistema sudaro sąlygas mažinti korupciją, užtikrinti valstybės funkcijų vykdymą, atitinkantį pilietinės visuomenės lūkesčius ir padeda užtikrinti visuomenės ir valstybės darnų (efektyvų) vystymąsi.

Efektų kriterijai:

1 grafikas. Teisės viršenybės principo įgyvendinimas, proc.

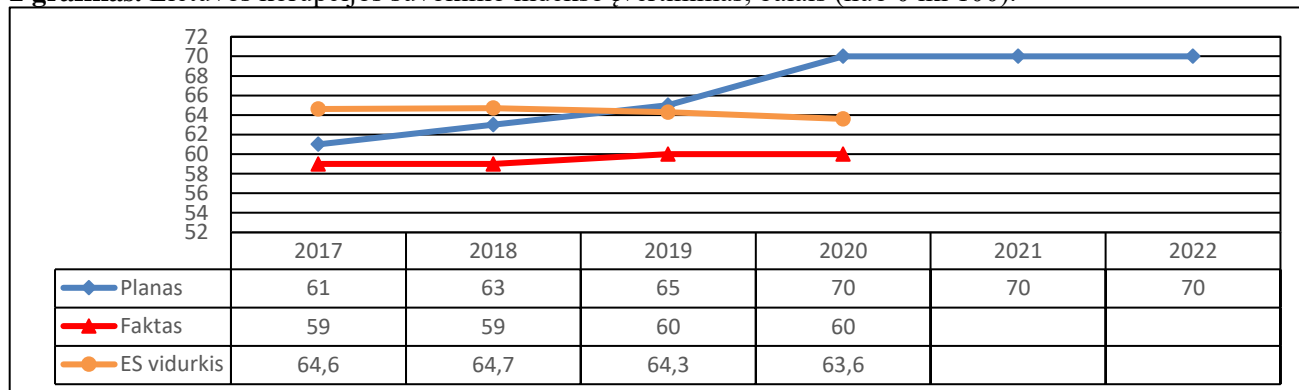

Pasaulio banko duomenys, <http://www.worldbank.org/>.

Teisės viršenybės indeksas, matuojamas vieta tarp ES šalių, parodo, kurią vietą tarp ES šalių užima Lietuva pagal Teisės viršenybės principo įgyvendinimą. Teisės viršenybės principas, vienas iš kiekvienais metais Pasaulio banko skelbiamo Pasaulio viešojo administravimo rodiklio indikatorių, matuojamas nuo 0 iki 100 proc. (procentiliais išreikšta vieta Pasaulio banko sudarytame reitinge) ir atspindintis asmenų pasitikėjimą ir paklusimą socialinėms normoms, labiausiai apima šias sritis: sutarčių laikymąsi, nuosavybės teises, policiją ir teismus, nusikalstamumą ir smurtą (daugiau informacijos <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#reports>). Šio rodiklio Lietuvos statistika 2019 m. (2020 m. duomenys bus paskelbti tik 2021 m. antrame pusmetyje) ženkliai pagerėjo, ir Lietuva iš 18 vietos šoktelėjo į 16 vietą tarp Europos Sąjungos šalių. Tai bendro pobūdžio, plačios apimties rodiklis, parodantis valstybės teisinės sistemos padėtį, kaip valstybėms pavyksta užtikrinti teisės

viršenybės principo laikymąsi, tad šio rodiklio gerėjimui svarbus visų valstybės institucijų (tiek Vyriausybės, tiek teismų, policijos) tinkamas darbas.

2 grafikas. Lietuvos korupcijos suvokimo indekso įvertinimas, balais (nuo 0 iki 100).

Organizacijos „Transparency International“ duomenys, <http://www.transparency.lt/>.

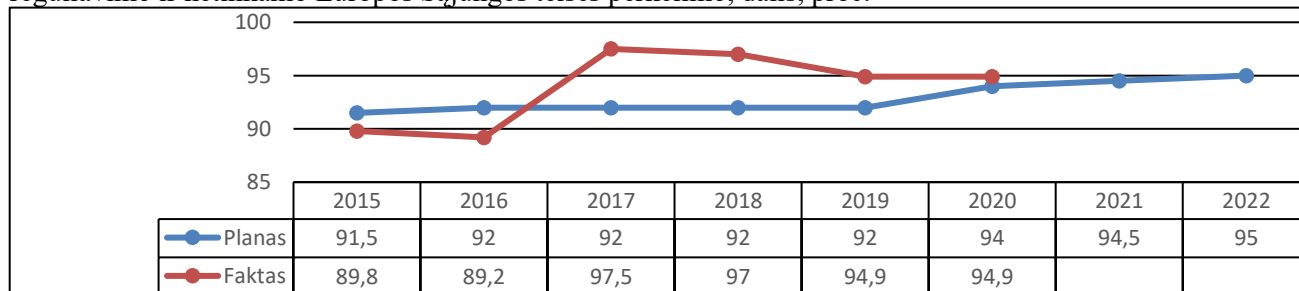
Korupcijos suvokimo indeksas (KSI) vertinamas 100 balų skalėje, kur 100 balų žymi labai skaidrią valstybę, 0 – labai korumpuotą. Korupcijos mastą viešajame ir politikos sektoriuose vertina įvairių sričių ekspertai ir verslo lyderiai. KSI tyrime Lietuvai 2020 m. skirti 60 balų iš 100 galimų ir 35 vieta 180 šalių sąrašė. Lietuva užima 14 vietą tarp ES valstybių, pernai ji buvo 15-ta. Tiek pat balų Lietuva gavo ir 2019 metais, anksčiau 2015–2018 metais Lietuvos KSI buvo 59 balai. Didėjant visuomenės informuotumui auga jos sąmoningumas, nepakantumas korupcijai, mažėja korupcinė patirtis visuomenėje. Aktyvios valstybės institucijų pastangos diegiant ir taikant aukštus atsparumo korupcijai standartus, kryptinga veikla kuriant antikorupcinę aplinką viešajame ir privačiame sektoriuose, skatinimas asmenis pranešti apie korupcines veikas ir kitus daromos pažeidimus – tai sritys kuriose ir toliau aktyviai veikiant bus siekiama tolesnio tvaraus progreso.

Svarbiausi darbai

Viena iš pagrindinių priemonių, užtikrinant teisės sistemos darną, teisės aktų tarpusavio suderinamumą, teisės aktų kokybę, yra Teisingumo ministerijos pagal kompetenciją teikiamos išvados dėl kitų institucijų parengtų teisės aktų projektų. Teisingumo ministras yra atsakingas už tai, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės inicijuoti teisės aktų projektai sklandžiai įsiterptų į egzistuojančią nacionalinę teisės sistemą, o tuo pačiu, kad pati teisėkūros procedūra būtų optimali, efektyvi ir atitiktų konstitucinio teisinės valstybės principo reikalavimus. Teisingumo ministerijos kompetencija teisėkūros srityje yra labai plati, atsižvelgiant į teisingumo ministro valdymo sritį „Nacionalinės teisinės sistemos plėtra“.

2020 m. 94,9 proc. institucijų atstovų teigiamai vertino Teisingumo ministerijos išvadas dėl jų rengtų teisės aktų projektų. Teisingumo ministerija jau aštuntus metus iš eilės atliko institucijų, dėl kurių teisės aktų projektų buvo teiktos teisinės išvados, atstovų apklausą. Apklausiant siekiama išsiaiškinti, ar gautos teisinės išvados buvo naudingos rengiant teisės aktų projektus, ar pateiktos išvados buvo argumentuotos ir išsamios, ar teisinėse išvadose teikiami pasiūlymai dėl teisės technikos tobulinimo yra aiškūs ir konstruktyvūs, ar atsižvelgiama į teikiamas pastabas ir kt. Išvadų rodiklio įvertinimo lygis išliko pakankamai aukštas jau keletą metų iš eilės.

3 grafikas. Institucijų atstovų, teigiamai vertinusių teisinės išvadas, dėl kurių išvengta netinkamo teisinio reguliavimo ir netinkamo Europos Sąjungos teisės perkėlimo, dalis, proc.

Teisingumo ministerijos duomenys

Teisingumo ministerijos specialistai nuolat kelią savo kompetenciją, gilina žinias, kad galėtų pateikti kompetentingas išvadas, dalyvauja darbo grupėse, konsultuoja kitų institucijų kolegas, rengiančius teisės aktus. Teisingumo ministerijos specialistai per 2020 m. parengė 1028 teises išvadas dėl kitų institucijų pateiktų teisės aktų projektų, 11,6 proc. daugiau nei praėjusiais metais (2019 m. – 921, 2018 m. – 776, 2017 m. – 857). 2019 ir 2020 m. išaugęs išvadų skaičius rodo, kad Vyriausybės pastangos, siekiant stabilizuoti teisėkūros procesus, mažinti teikiamų teisės aktų pakeitimų skaičių, yra nepakankamos. Siekiant aukštos teisinių išvadų kokybės nukentėjo teisinių išvadų pateikimo laiku kriterijus, kurio reikšmė 2020 m. buvo nepatenkinama – tik 45 proc. (2019 m. – 46 proc.). Užtikrinti išvadų pateikimą nustatytais terminais buvo sudėtinga ir dėl darbo organizavimo nesklaidumų, atsiradusių dėl pandemijos situacijos.

2020 m. balandžio 1 d. įsigaliojo Teisėkūros pagrindų įstatymo pakeitimai, numatantys baigiamojo *ex-post* vertinimo modelio įdiegimą į teisėkūros ciklą. Teisingumo ministerija paskirta Vyriausybės įgaliota galiojančio teisinio reguliavimo *ex post* vertinimą koordinuojančia institucija, vykdysiančia Teisėkūros pagrindų įstatymo 24¹ straipsnio 3 dalyje nurodytas funkcijas (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. sausio 29 d. nutarimas Nr. 69 „Dėl Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo įgyvendinimo“). Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo tikslas – patikrinti, ar / kaip praktikoje veikia atitinkamas teisinis reguliavimas, t. y. surinkti patikimus duomenis apie šio reguliavimo praktinį poveikį ir kokybiškai įvertinti jo taikymą bei veikimą. Įdiegus *ex post* vertinimo modelį tikimasi nuoseklesnės teisėkūros, sisteminio požiūrio į galiojančio teisinio reguliavimo vertinimą ir tobulinimą, taip pat į tinkamą teisės aktų projektų kokybę, racialesnio išteklių panaudojimo, didesnio visuomenės įtraukimo. Baigiamasis *ex-post* vertinimas bus atliekamas vadovaujantis galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo metodika.

Ataskaitos teikimo metu Europos Komisija dar nėra pateikusi Vidaus rinkos švieslentės tarpinių rezultatų tad nėra galimybės pateikti lyginamųjų ES valstybių narių duomenų už 2020 m., todėl ataskaitoje teikiama informacija, susijusi tik su Lietuvos atžvilgiu inicijuotomis procedūromis. Pažymėtina, kad Lietuvos 2020 m. ES teisės aktų įgyvendinimo rodikliai yra geri, tačiau matomas neigiamas pokytis.

2020 m. Europos Komisija Lietuvai pateikė 4 naujus paklausimus per *EU Pilot* sistemą (2019 m. buvo gauti 7 nauji paklausimai) ir 13 administracinių laiškų (2019 m. buvo gauti 37 administraciniai laiškai). 2020 m. Lietuvai pateiktas 21 oficialus pranešimas apie pradėtas pažeidimo procedūras, iš jų 11 susiję su ES teisės aktų neperkėlimu laiku (2019 m. buvo gauta 13 oficialių pranešimų, iš jų 5 – dėl nenotifikavimo). Tačiau, lyginant su 2019 m., nuo 8 iki 3 sumažėjo gautų pagrįstų nuomonių apie pradėtas pažeidimo procedūras skaičius. Atsižvelgiant į pateiktus duomenis galima pastebėti kontrastingus pokyčius. 2020 m. sumažėjęs Europos Komisijos paklausimų skaičius gali būti susijęs su kovo mėnesį prasidėjusia pandemija bei laikinai pasikeitusiais Europos Komisijos prioritetais. Pandemijos įtaka galėjo lemti ir padidėjusį oficialių pranešimų dėl ES teisės aktų neperkėlimo laiku skaičių – prisitaikymas prie nuotolinio darbo, intensyvesnė laikui imli teisėkūra su pandemija susijusiais klausimais.

Visgi Lietuvoje ES teisės yra nuosekliai paisoma. Valstybės institucijos teikdamos paaiškinimus Europos Komisijai detalizuoja ir argumentuoja nacionalinių teisės aktų nuostatas arba juos patikslina. Pažeidimo procedūras dėl netinkamo įgyvendinimo neretai lemia sudėtingi, laikui ir finansams imlūs procesai (pavyzdžiui, užtikrinant tinkamą miestų nuotekų tvarkymą pagal ES teisės aktų reikalavimus), todėl 2021 m. bus ir toliau stiprinami ryšiai su kitomis ministerijomis, siekiant išvengti vėlavimų įgyvendinant ES teisės aktus bei sprendžiant su ES teisės perkėlimu ir įgyvendinimu susijusius klausimus. 2021 m. bus peržiūrimos visos anksčiau nei 2020 m. Europos Komisijos pradėtos *EU Pilot* paklausimo procedūros bei oficialios pažeidimų procedūros, atnaujinama komunikacija su Europos Komisija, siekiant, kad būtų nutrauktos besitęsiančios pažeidimo procedūros prieš Lietuvos Respubliką.

2020 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir Europos Sąjungos teisminėms institucijoms buvo pateikti 35 dokumentai, susiję su dalyvavimu naujose Europos Sąjungos teisminių institucijų bylose, taip pat buvo tęsiamas darbas su ankstesniais metais pradėtomis bylomis, visose jose teikiant informaciją kitoms kompetentingoms valstybės institucijoms, kreipiantis į kitas valstybės institucijas dėl reikšmingos informacijos pateikimo bei rengiant procesinius dokumentus. Siekiant identifikuoti Europos Sąjungos teisminėse institucijose (Europos Sąjungos Teisingumo Teisme, Europos Sąjungos Bendrajame Teisme ir Europos laisvosios prekybos asociacijos teisme) svarstomų bylų aktualumą Lietuvos interesams, galima poveikį nacionalinei teisei bei įvertinti

tikslingumą dalyvauti bylose, 2020 m. valstybės institucijoms komunikauta 947 Europos Sąjungos teisminėse institucijose nagrinėjamos bylos ir šių teismų sprendimai.

2020 m. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas priėmė 11 sprendimų bylose, kuriose atstovauta Lietuvos Respublikos Vyriausybės pozicijai, 8 priimtuose sprendimuose buvo visiškai arba iš dalies pritarta atstovautai Lietuvos Respublikos Vyriausybės pozicijai.

Parengti ir priimti Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Europos Sąjungos valstybių narių sprendimų baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo ir vykdymo pakeitimai, kuriais optimizuotos Teisingumo ministerijos vykdomos funkcijos nuteistųjų asmenų perdavimo ir perėmimo srityje su Europos Sąjungos valstybėmis narėmis. Šias funkcijas nuo 2021 liepos 1 d. vykdys Kalėjimų departamentas.

2019 m. spalio 23 d. Europos Parlamentui ir Tarybai priėmus direktyvą (ES) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Europos Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos. 2020 m. Teisingumo ministerija pradėjo minėtos direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę procedūras.

Priėmus Teismų įstatymo pakeitimus, nuo 2020 m. balandžio 1 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų ir pirmininko bei skyrių pirmininkų atrankos tvarka suvienodinta su visų kitų bendrosios kompetencijos ir administracinių teismų teisėjų atrankos tvarka. Į atrankos procedūrą įtraukus Pretendentų į teisėjus atrankos komisiją, didinamas teismų sistemos, teisėjų atrankos, skyrimo procedūrų atvirumas, skaidrumas, užtikrinama, kad teisėjais būtų skiriami tik aukščiausios kvalifikacijos asmenys.

Priimti Civilinio proceso kodekso ir Vartotojų teisių apsaugos įstatymo pakeitimai dėl grupės ieškinio instituto tobulinimo, supaprastinant grupės ieškinio teikimo procedūrą ir tokiu būdu siekiant efektyvesnio proceso bei teismų darbo krūvio mažinimo. Įsigaliojus minėtiems pakeitimams, nuo 2020 m. liepos 1 d. vartotojų asociacijos buvo įgalintos atstovauti grupės ieškinio bylose, netaikant reikalavimo dėl grupės narių narystės asociacijoje. Be to, vartotojai atleidžiami nuo žyminio mokesčio mokėjimo už grupės nariams bendrą neturtinį reikalavimą. Priimti pakeitimai sudaro teises prielaidas efektyvesnei kolektyvinei pažeistų asmenų interesų gynybai.

2020 m. birželio 11 d. buvo priimti Mediacijos įstatymo ir kitų įstatymų pakeitimai, kurie sudarė galimybę nuo 2021 m. sausio 1 d. vykdyti neteisminę administracinių ginčų mediaciją, taip pat vykdyti teisminę administracinių ginčų mediaciją ne tik teisėjams, bet ir mediatoriams, įrašytiems į Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašą. Tokiu būdu skatinamas taikus ginčų sprendimas, siekiant taupyti laiką bei lėšas, skiriamas bylinėjimuisi.

Priimti Lobistinės veiklos įstatymo ir Teisėkūros pagrindų įstatymo pakeitimai, kuriais siekiama didinti lobistinės veiklos teisinio reguliavimo efektyvumą ir veiksmingumą, lobistinės veiklos priežiūros efektyvumą, lobistinės veiklos skaidrumą ir išviešinti poveikio darymą teisėkūrai. Įstatymų pakeitimai įsigaliojo 2021 m. sausio 1 d.

Teisingumo ministerija yra parengusi Civilinio kodekso, Civilinio proceso kodekso, Notariato įstatymo, kitų susijusių įstatymų pakeitimo projektus, kuriais siūloma notarams perduoti dalį apylinkių teismų šiuo metu sprendžiamų klausimų, kurie nėra susiję su teisinio ginčo sprendimu (pvz., santuokos nutraukimą ir gyvenimo skyrium sutuoktinių bendru sutikimu patvirtinimą, kai sutuoktiniai neturi nepilnamečių vaikų, teismo leidimus keisti vedybų sutartį, taip pat teismo leidimus nekilnojamojo daikto, kuris yra šeimos turtas, sandoriams sudaryti), efektyviau paskirstyti apylinkių ir apygardų teismams tenkantį darbo krūvį, sukurti prielaidas greitesniam, efektyvesniam ginčų sprendimui teismuose. Šis projektų paketas registruotas Lietuvos Respublikos Seime (toliau – Seimas).

Teisingumo ministerija 2020 m. inicijavo ir Seimui pateikė Vyriausybės įstatymo pakeitimus, kuriais nustatoma Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėjų, kuriuos į pareigas siūlo Lietuvos Respublika, kandidatūrų siūlymo tvarka ir kandidatų į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo, Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėjus bei asmenų į Europos Žmogaus Teisių Teismo *ad hoc* teisėjų sąrašą atrankos tvarka. Numatoma ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismui padedančių generalinių advokatų, kuriuos į pareigas siūlo Lietuvos Respublika, kandidatūrų siūlymo ir atrankos tvarka. Šia iniciatyva siekiama tinkamo Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos įgyvendinimo Lietuvos Respublikoje bei viešumo ir skaidrumo principų užtikrinimo teisėjų kandidatūrų į minėtas teismines institucijas siūlymo procese.

Seimui buvo pateikti Administracinių bylų teisenos įstatymo ir susijusių įstatymų pakeitimų projektai, taip pat Ikiteisminio ginčų dėl mokesčių nagrinėjimo tvarkos įstatymo ir susijusių įstatymų pakeitimų projektai. Projektai siūloma plačiau taikyti ikiteisminę administracinių, mokesčių ginčų nagrinėjimo tvarką (kuri, lyginant su teismo procesu, yra greitesnė ir paprastesnė) Lietuvos administracinių ginčų komisijoje ir Mokesčių ginčų komisijoje, tobulinti šių komisijų narių atrankos procesą, griežtinti reikalavimus asmenims, siekiantiems tapti šių komisijų nariais. Šie reglamentavimo pakeitimai leistų ne tik užtikrinti efektyvią ir greitą pažeistų teisių gynybą, bet ir 1/3 sumažinti administracinių teismų darbo krūvį (viso apie 3500 bylų).

Seime įregistruotas Administracinių bylų teisenos įstatymo pakeitimo projektas, kuris parengtas, siekiant užtikrinti tinkamą Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalies nuostatų įgyvendinimą bei panaikinti pradėtą ES teisės pažeidimo nagrinėjimo procedūrą Nr. 2020/4026: suteikti teisę suinteresuotos visuomenės, kaip ji apibrėžta Aplinkos apsaugos įstatyme, atstovams, kreiptis į administracinį teismą dėl norminių administracinių teisės aktų teisėtumo.

Teisingumo ministerija per 2020 m. pagal savo kompetenciją dalyvavo teismuose nagrinėjant 318 bylų atsakovo, trečiojo asmens ar pareiškėjo teisėmis (iš jų 183 civilinės bylos, 126 administracinės bylos, 9 baudžiamosios bylos). Pagrindinės bylų kategorijos: dėl teismo veiksmais padarytos žalos atlyginimo, dėl ministerijos ir ministro priimamų sprendimų teisėtumo (dėl antstolių, notarų drausminės atsakomybės, dėl civilinės būklės aktų pakeitimo, dėl pareigūnų nušalinimo nuo pareigų, dėl neteisėtų statybų, dėl netinkamų įkalinimo sąlygų ir kt. Baudžiamosiose bylose Teisingumo ministerija dalyvavo pareiškėjo teisėmis, teikiant teikimus dėl paskirtos įmokos į nukentėjusiųjų nuo nusikaltimų asmenų fondą vykdymo perdavimo ES valstybės narės kompetentingai institucijai. 10 kartų Teisingumo ministerijai buvo atstovaujama Lietuvos administracinių ginčų komisijoje. Pažymėtina, kad 82 proc. bylų, kuriose buvo atstovauta, laimėtos.

Administruodama asignavimus žalai dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų atlyginti, per 2020 m. Teisingumo ministerija asmenims išmokėjo 1 941,6 tūkst. eurų, iš jų pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimus 19 asmenų 402,6 tūkst. eurų (iš jų 123,2 tūkst. eurų byloje *Rinau prieš Lietuvą*), pagal Lietuvos Respublikos teismų sprendimus – 471 asmenims atlyginta žalos už 1 222 tūkst. eurų, dėl netinkamų kalinimo sąlygų išmokėta 296,9 tūkst. eurų. Taip pat buvo įvykdyta 10 taikos sutarčių (sudarytų teismo ir ne teismo tvarka). 2020 m. buvo dažnai kreipiamasi į teismus dėl žalos, atsiradusios dėl netinkamų kalinimo sąlygų, dėl aplinkosaugos, teritorijų planavimo ir miškų priežiūros tarnybų padarytos žalos atlyginimo, dėl savivaldybių valdžios institucijų neteisėtų aktų, didėja reiškiama reikalavimai ir sudėtingėja ginčai (bylose keliami klausimai dėl kelių institucijų atsakomybės, kai reikia nustatinėti, kuri institucija yra atsakinga).

Per 2020 m. Teisingumo ministerija parengė 230 sprendimus dėl smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo (155 sprendimus kompensuoti ir 75 sprendimus nekompensuoti padarytos žalos). Dažniausiai buvo kreipiamasi dėl gyvybės atėmimo, sunkių sveikatos sutrikdymų, nusikaltimų varžančių seksualinio apsisprendimo laisvę ir šiais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo. Kompensacijoms išmokėta 451 tūkst. eurų. 90 proc. sprendimų projektų parengta nustatytais terminais, Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka apskųstų sprendimų nebuvo. 2020 m. pateikti 236 ieškiniai/kt. procesiniai dokumentai dėl išmokėtų kompensacijų grąžinimo regresu tvarka.

2020 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybei buvo perduotos 3 naujos Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komiteto bylos ir 24 naujos Europos Žmogaus Teisių Teismo bylos, taip pat buvo tęsiamas darbas su ankstesniais metais perduotomis bylomis, visose jose teikiant informaciją apie perduotas bylas, kreipiantis į susijusias institucijas dėl bylai reikšmingos informacijos pateikimo ir rengiant procesinius dokumentus. Metų pabaigoje EŽTT buvo nagrinėjamos 46 bylos prieš Lietuvą, o Jungtinių Tautų komitetuose – 14 bylų, iš jų 10 Žmogaus teisių komitete – 10, Neįgaliųjų teisių komitete – 2 ir 2 prašymai imtis skubių veiksmų buvo nagrinėjami Priverstinio dingimo komitete.

2020 m. EŽTT išsprendė 20 bylų (dėl 23 peticijų), kuriose buvo išnagrinėtas 31 skundas, iš jų 21 buvo atmestas (skundai pripažinti nepriimtinais, išbraukti arba nustatyta, kad Konvencija nebuvo pažeista) – t. y. 67 proc. pareiškėjų skundų buvo atmesta. 8 peticijos buvo paskelbtos nepriimtinais, 2 peticijos buvo išbrauktos iš nagrinėjamų bylų sąrašo, 5 bylose Konvencijos pažeidimų nenustatyta. 2020 m. taikus susitarimas buvo patvirtintas 1 EŽTT byloje, 6 bylose (dėl 7 peticijų) Konvencijos pažeidimai nustatyti, dar 2 bylose (dėl 6 peticijų) 2020 m. buvo paskelbti sprendimas dėl atidėto turinės žalos atlyginimo klausimo, šiose 9 bylose viso buvo priteista 364 419 eurų kompensacija.

2020 m. EŽTT sprendimų vykdymas buvo koordinuojamas 49 bylose (viso dėl 71 peticijos), 4 iš jų Europos Tarybos Ministrų Komitetas taiko sustiprintą priežiūrą. Rengiant atitinkamus dokumentus, buvo imtasi priemonių, siekiant įvykdyti visas EŽTT sprendimuose numatytas individualiąsias priemones ir pažeidimų priežastis šalinančias bendrąsias priemones. Apie visus vykdymo veiksmus buvo teikiama informacija Europos Tarybos Ministrų Komitetui. 2020 m. vykdymo priežiūra pabaigta 15 bylų (dėl 23 peticijų), pažymėtina, kad buvo imtasi priemonių užbaigti seniausias bylas, pateikiant konsoliduotas vykdymo ataskaitas. Viena sustiprintos priežiūros byla buvo pripažinta dalinai įvykdyta, nustatius, kad buvo imtasi reikiamų bendrųjų vykdymo priemonių. Buvo siekiama užtikrinti kompensacijų sumokėjimą laiku – pagal ankstesniais metais ir 2020 m. priimtus EŽTT sprendimus 16 bylų buvo išmokėta 402 567,58 eurų (vienoje byloje dalis priteistos kompensacijos buvo pervesta į antstolio depozitinę sąskaitą, įvykdant patvarkymą, kuriuo buvo areštuotos pareiškėjai mokėtinos sumos, o likusi kompensacijos dalis pervesta į Generalinės prokuratūros depozitinę sąskaitą, įvykdant prokuroro nutarimą skirti pareiškėjos nuosavybės teisėms laikiną apribojimą).

2 strateginis tikslas: Padidinti teisinių institucijų paslaugų patogumą vartotojams ir jų efektyvumą

2 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Patvirtintas asignavimų planas	Patikslintas asignavimų planas*	Faktiškai panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų patikslintame plane, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
02-001	Paslaugos gyventojams ir verslui	8 963	9 484,1	7 309,6	77,1
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		0	-	-	-
02-007	Paslaugos gerinti ginčų nagrinėjimą	10 094	10 080,6	10 048,4	99,7
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		0	-	-	-

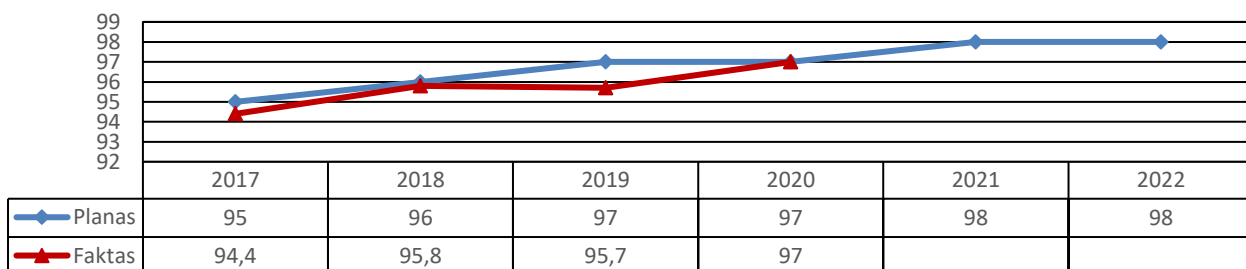
Programoje 02-001 „Paslaugos gyventojams ir verslui“ 2020 m. patvirtintų asignavimų plano patikslinimai sudaro apie 5,8 proc. nuo patvirtinto plano. Per 2020 m. panaudota 77,1 proc. patikslintų asignavimų.

Nepanaudoti valstybės įmonės Registrų centro asignavimai investicijų projektui „Registrų ir informacinių sistemų plėtra ir modernizavimas priimtų teisės aktų nuostatomis įgyvendinti“ įgyvendinti – 1 794 tūkst. eurų.

Programoje 02-007 „Paslaugos gerinti ginčų nagrinėjimą“ 2020 m. patvirtintų asignavimų plano patikslinimai sudaro mažiau nei 5 proc. nuo patvirtintų asignavimų.

Efekto kriterijai:

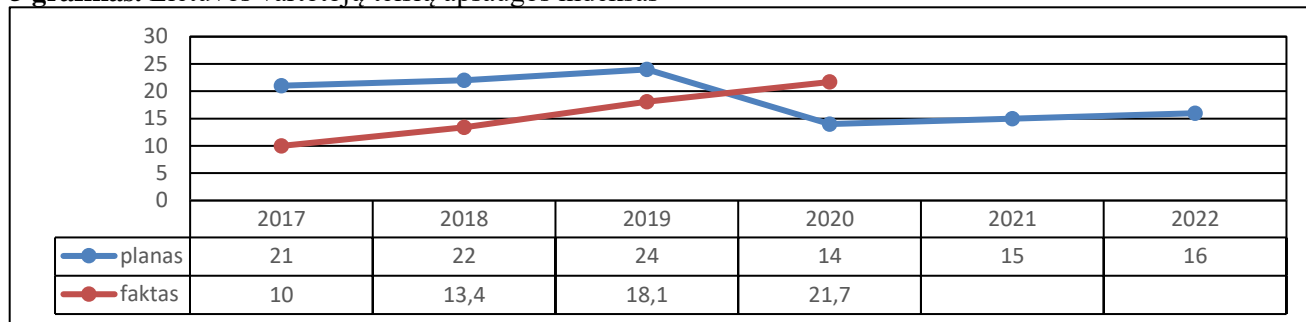
4 grafikas. Teisinių institucijų paslaugų, pasiekiamų elektroniniu būdu, dalis, proc.

Teisingumo ministerijos duomenys.

Institucijos nuolat siekia, kas asmenims būtų kuo paprasčiau ir lengviau pasinaudoti jų teikiamomis paslaugomis. Tad šiuo metu net 97 proc. teisingumo ministro valdymo sričių institucijų teikiamų paslaugų yra pasiekiamos elektroniniu būdu. Kriterijaus reikšmė liko nepakitusi lyginant su 2019 m. Pažymėtina, kad rodiklio reikšmių pasikeitimą lemia ne atlikti pokyčiai perkelti paslaugas į elektroninę erdvę, o paslaugų, kurias galima perkelti į elektroninį lygį, sąrašo pasikeitimai. Pastebėtina, kad kai kurios įstaigos jau yra perkėlusios visas savo paslaugas, kurias galima teikti el. būdu, tad didelio rodiklio kitimo artimiausiais metais nesitikima, tačiau vykdomi valstybės garantuojamos teisinės pagalbos paslaugų perkėlimo į elektroninę erdvę procesai, kuriant Teisinės pagalbos paslaugų informacinę sistemą (TEISIS).

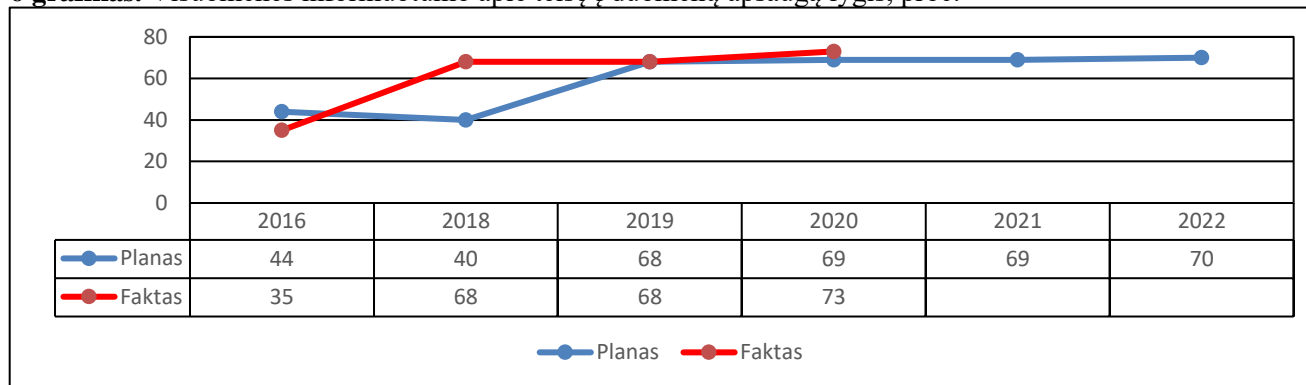
5 grafikas. Lietuvos vartotojų teisių apsaugos indeksas

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos duomenys.

2020 m. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos (toliau – VVTAT) užsakymu UAB „Vilmorus“ atlikta vartotojų ir verslininkų nuomonių apklausa apie vartotojų teises parodė, kad bendra situacija vartotojų teisių apsaugos srityje pagerėjo – bendras Lietuvos vartotojų teisių apsaugos indeksas 2020 m. siekė +21,7 (2019 m. +18,1). Tai geriausias rezultatas nuo 2010 m. Bendras Lietuvos vartotojų teisių apsaugos indeksas yra skaičiuojamas remiantis atskirais indeksais, kurių reikšmės 2020 m. buvo: vartotojų teisių pažeidimų indeksas +52,3, informuotumo apie vartotojų teises indeksas +24,6, vartotojų aktyvumo indeksas – 30,4, Lietuvos vartotojų teisių apsaugos sistemos vertinimo indeksas +40. Planinės 2020–2022 m. reikšmės nustatytos atsižvelgiant į Valstybinėje vartotojų apsaugos plėtros 2019–2027 metų programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. liepos 10 d. nutarimu Nr. 728 „Dėl Valstybinės vartotojų apsaugos plėtros 2019–2027 metų programos patvirtinimo“, patvirtintas šio kriterijaus planines reikšmes.

6 grafikas. Visuomenės informuotumo apie teisę į duomenų apsaugą lygis, proc.

Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos duomenys.

2020 m. pabaigoje Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos iniciatyva atlikto reprezentatyvaus Lietuvos gyventojų tyrimo duomenimis, visuomenės informuotumo apie teisę į duomenų apsaugą lygis jau trečius metus iš eilės išliko gana aukštas ir siekė 73 proc. Svarbu atkreipti dėmesį, kad geriausiai informuoti yra vadovai ir specialistai bei tarnautojai, o mažiausiai – studentai ir moksleiviai.

Visuomenės informuotumo asmens duomenų apsaugos klausimais lygis parodo, kiek asmenys žino apie savo teises ir jiems tenkančias pareigas. Asmens žinojimas apie savo teises yra labai svarbus žingsnis siekiant tokių teisių gynimo ir užtikrinimo. Asmuo, žinantis apie savo teises, susijusias su duomenų apsauga, gali prevenciškai imtis priemonių, užkertančių kelią jo teisės į asmens duomenų apsaugą pažeidimams, reikalauti iš kitų asmenų, tvarkančių jo duomenis, laikytis nustatytų reikalavimų ir teikti atitinkamą informaciją, siekti apginti savo pažeistas teises kreipdamasis į priežiūros instituciją ir į teismą. Asmenų, tvarkančių kitų asmenų duomenis, informuotumas apie jiems tenkančias pareigas gali padėti išvengti galimų asmens teisės į duomenų apsaugą pažeidimų ir yra būtina prielaida siekiant užtikrinti aukštą duomenų apsaugos lygį.

Išgyvenant naują lūžį visuomenės skaitmenizacijos procesuose pandemijos akivaizdoje šios žinios dar aktualesnės.

Svarbiausi darbai:

Duomenų apsauga

2018 m. Europos Komisijos ir Šengeno valstybių narių ekspertų komanda atlikto vertinimą, kaip Lietuva laikosi Šengeno teisyno (*acquis*) nuostatų duomenų apsaugos srityje. Atlikto vertinimo pagrindu 2019 m. rugsėjo 20 d. Tarybos įgyvendinimo sprendime Nr. 12468/19 pateiktos Rekomendacijos dėl trūkumų šalinimo. Lietuvai rekomenduota siekiant geriau užtikrinti visišką Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos (toliau – VDAI) nepriklausomumą panaikinti reikalavimus, kuriais nustatyta, kad teisingumo ministras turi patvirtinti VDAI strateginį veiklos planą ir kad su teisingumo ministru reikia konsultuotis dėl metinio veiklos plano, prieš VDAI direktoriui jį patvirtinant.

Siekdama įgyvendinti šias rekomendacijas, Teisingumo ministerija parengė Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymų projektus, kurie 2020 m. lapkričio 10 d. buvo priimti Seime. Pakeisti įstatymai nustato, kad VDAI strateginį ir metinį veiklos planus tvirtina VDAI direktorius.

Vartotojų teisių apsauga

Vartotojų apsauga elektroninėje erdvėje

Vis labiau populiarėjant nuotolinės prekybos priemonėms (internetinėms parduotuvėms, prekybai socialinių tinklų paskyrose, platformoms) Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnyba daug dėmesio skyrė vartotojų ir verslo subjektų, ypač pradedančių savo veiklą internete, konsultavimui, vartotojų teisių pažeidimų analizei. Labai išaugo ginčų dėl nuotoliniu būdu įsigytų prekių (ypatingai socialiniuose tinkluose). Dažniausiai ginčai kilo dėl įsigytų prekių ne pristatymo, nuotoliniu būdu įsigytų prekių gražinimo apribojimų (negrąžinami pinigai už pardavėjui gražintas prekes, nepateikiamas atsakymas į paklausimą, netinkamai skaičiuojamas sutarties atsisakymo terminas – ne nuo prekės pristatymo, o nuo užsakymo pateikimo), teisės aktuose nenumatytų mokesčių, išlaidų priskyrimo vartotojams (nenorima atlyginti vartotojams prekių pristatymo išlaidų, motyvuojant tuo, kad už suteiktą paslaugą buvo atsiskaityta su jos teikėjais).

Per 2020 m. VVTAT patikrino 252 interneto svetaines (2019 – 152). Europos Komisijos prašymu pateikti duomenys apie 23 tinklalapius, paskyras socialiniuose tinkluose, reaguojant į pirmojo karantino metu fiksuotus pažeidimus (siūlytos apsauginės kaukės, dezinfekantai, greitieji testai), susijusius su Covid-19 situacija Lietuvoje ir galimai vartotojus klaidinančius tinklalapius, tarpininkaujant Europos Komisijai kreiptasi į „Facebook“, prašant blokuoti 6 galimai nesąžiningai veikiančių pardavėjų paskyras, iš kurių 1 buvo tenkintas. VVTAT sudarius sutartį su vartotojų asociacija „Lietuvos vartotojų organizacijų aljansas“, buvo vykdoma priemonių programa „Vartotojui draugiška prekyba internetu“, kurios metu buvo patikrinta 151 interneto svetainė, siūlantį įvairias vartojimo prekes ar paslaugas. Toks darbo organizavimas leido pasiekti maksimalių rezultatų vykdant nuotolinės prekybos stebėseną, analizuojant gautus rezultatus bei teikiant rekomendacijas konkrečių interneto svetainių valdytojams.

VVTAT taip pat vykdė aktualių vartojimo sričių – vaikų prekės, maisto ir gėrimų pristatymas (ypač aktualu tapo karantino laikotarpiu) ir baldai – stebėseną (monitoringą). Pagrindiniai nustatyti pažeidimai yra šie: netinkamai nurodomi pardavėjo kontaktiniai duomenys; nenurodoma vartotojo teisė atsisakyti sutarties (arba nurodomas netinkamas to terminas); daroma nuoroda į Mažmeninės prekybos taisyklių nuostatas, taikomas fizinei, o ne nuotolinei, prekybai; nėra informacijos apie ginčus nagrinėjančią (-ias) institucijas; nėra privalomos ikisutartinės informacijos apie prekes ar jų savybes ir kt. Visoms bendrovėms pateikta informacija su identifikuotais pažeidimais ir nurodytas terminas pažeidimams pašalinti.

VVTAT 2020 m. išnagrinėjo 15 bylų dėl vartotojų teisių apsaugos reikalavimų pažeidimų.

Vartojimo sutarčių standartinių sąlygų nesąžiningumo vertinimas bei nesąžiningos komercinės veiklos ir reklamos stebėseną

2020 m. VVTAT, vykdydama vartojimo sutarčių nesąžiningų sąlygų taikymo kontrolę, įvertino 144 sutartis nesąžiningų sąlygų taikymo požiūriu. Daugiausia nutarimų priimta dėl sutarčių dėl rekreacinių paslaugų teikimo (pvz., sporto klubų paslaugų teikimo ir sveikatinimo sutarčių), vartojimo paslaugų teikimo (pvz., privataus ikimokyklinio ir mokyklinio ugdymo sutarčių) ir prekių pirkimo-pardavimo sutarčių (pvz., baldų pirkimo-pardavimo sutarčių). VVTAT, vykdydama Reklamos įstatymo ir Nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymo nuostatų laikymosi priežiūrą, 2020 m. išnagrinėjo ir priėmė sprendimus 55 bylose.

Vartojimo ginčų sprendimo ne teisme tvarka

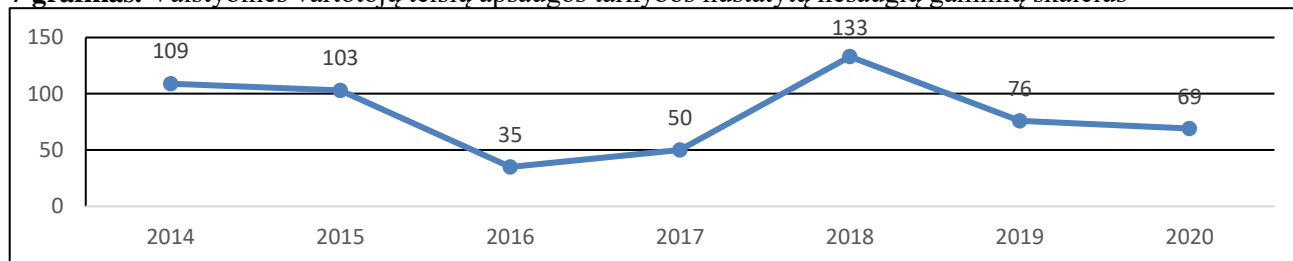
VVTAT vartotojų ginčų neteisminio sprendimo tvarka išnagrinėjo 5 919 vartotojų ir pardavėjų, paslaugų teikėjų ginčų (2019 m. – 4 726). Iš jų taikiai išspręsta 37 proc. (2019 m. – 43 proc.). Didelę įtaką taikiai išspręstų vartojimo ginčų sumažėjimui turėjo karantino nustatyti ribojimai ir draudimai, dėl kurių tapo neįmanoma arba gerokai sunkiau vykdyti sutartis. Ypač daug vartotojų ginčų buvo gauta dėl atšauktų kelionių, atšauktų renginių, dėl nutrauktų paslaugų teikimo, dėl apgyvendinimo, vežimo paslaugų, sporto ir laisvalaikio pramogų. Taip pat pastebimas išaugęs nepagrįstų vartotojų reikalavimų skaičius (55 proc.).

Pažymėtina, kad 2020 m. pabaigoje atliktas visuomenės nuomonių tyrimas atskleidė, jog gyventojai ir verslininkai vis geriau vertina vartotojų teisių apsaugą Lietuvoje: teigiamai vertinančių gyventojų – 51 proc., verslininkų – 62 proc. Toks visuomenės vertinimas yra geriausias nuo 2010 metų. Tyrimo rezultatai taip pat parodė, kad 67 proc. gyventojų žino, kur reikėtų kreiptis dėl savo teisių gynimo. Siekiant toliau didinti šį rodiklį, 2021 metais numatoma didesnę dėmesį skirti visuomenės švietimui apie neteisminio ginčų sprendimo galimybes.

Ne maisto produktų rinkos priežiūros srityje

Vykdamas rinkos priežiūrą pandemijos laikotarpiu ypač didelis dėmesys skirtas gaminiams, skirtiems COVID-19 profilaktikai – tai apsauginės veido kaukės, vienkartinės pirštinės, dezinfektantai. 2020 m. nustatyta ir paskelbta nesaugiais 69 gaminiai (2019 m. – 76; 2018 m. – 133). Lyginant su ankstesniais metais nustatytas nesaugių gaminių skaičius sumažėjo ir dėl bendrai atliktų patikrinimų skaičiaus sumažėjimo, kuriam įtakos turėjo įvestas karantinas dėl COVID-19 infekcijos plitimo ribojimų.

7 grafikas. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos nustatyto nesaugių gaminių skaičius

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos duomenys

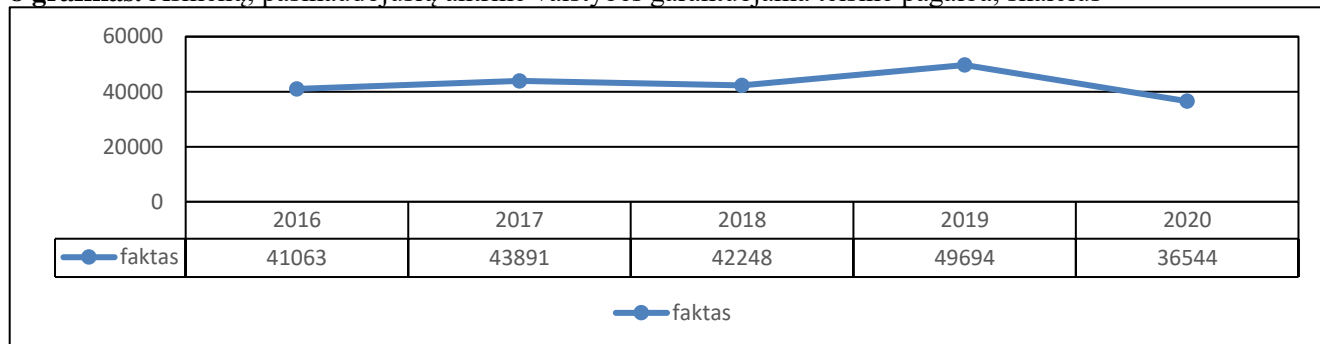
2020 m. pradžioje patikrinimų metu buvo naudojami 25 kontroliniai klausimynai (2019 m. pradžioje patikrinimų metu buvo naudojama 21 kontrolinis klausimynas), 2020 m. pabaigoje – 26 (2019 m. – 25) kontroliniai klausimynai. Naudojant kontrolinius klausimynus atlikta 62 proc. patikrinimų palyginti su visais patikrinimais. VVTAT, vadovaudamasi Produktų saugos įstatymo nuostatomis, 2020 m. išnagrino 50 bylų dėl Lietuvos rinkoje nustatytų pavojingų ne maisto produktų ir paslaugų. Verslininkams visais atvejais buvo skirtos baudos, siekiančios nuo 150 iki 2500 EUR. Penkioms įmonėms taikytos sankcijos už pakartotinai padarytus pažeidimus. Daugiausia pažeidimų buvo nustatyta dėl šių gaminių grupių: žaislai – 25, elektrotechnikos gaminiai – 8, klijai – 6, kosmetika – 5, cheminės medžiagos ir mišiniai – 5, baldai – 3, vaikiška avalynė ir drabužiai – 3, kita – 5.

VVTAT yra atsakinga už ES skubaus keitimosi informacija apie pavojingus vartotojų sveikatai gaminius sistemos (toliau – RAPEX) valdymą Lietuvoje. 2020 m. VVTAT iš Europos Komisijos per *Safety Gate RAPEX* sistemą gavo 2157 skubius pranešimus apie vartotojų sveikatai pavojingus gaminius, kurie buvo rasti ES rinkoje. 2020 m. VVTAT išsiuntė 60 pranešimų apie Lietuvos rinkoje surastus pavojingus gaminius.

Teikdama prioritetą konsultacijoms bei metodinei pagalbai, VVTAT organizavo susitikimus su Lietuvoje elektrotechnikos prekėmis prekiaujančiomis įmonėmis, pristatė dažniausias vartotojų nusiskundimų dėl šių prekių priežastis, priminė pagrindines verslininkų pareigas, akcentavo poreikį stiprinti bendravimo su vartotojais kultūrą, ragino ieškoti tinkamiausių būdų taikiam ginčų sprendimui bei skatino verslininkų savireguliaciją. 2020 m. surengti 36 seminarai ir suteiktos 2349 konsultacijos (2019 m. – 766).

Valstybės garantuojama teisinė pagalba

Valstybė garantuoja asmenims pirminę teisinę pagalbą, antrinę teisinę pagalbą ir valstybės užtikrinamą neteisminę mediaciją. Pirminė teisinė pagalba – tai teisinės informacijos, teisinių konsultacijų teikimas, valstybės ir savivaldybių institucijoms skirtų dokumentų rengimas. Be to, nuo 2020 m. liepos 15 d., įsigaliojus Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo pakeitimams, pirminę teisinę pagalbą teikiantiems asmenims taip pat pavesta rengti nesudėtingus procesinius dokumentus tam tikrais klausimais. Tai suteikia Lietuvos gyventojams patogesnes galimybes pasinaudoti nemokamomis teisinėmis paslaugomis greičiau ir arčiau savo gyvenamosios vietos. Pirminės teisinės pagalbos teikimą užtikrina savivaldybės. Visgi 2020 m. pirminės teisinės pagalbos apimtys sumažėjo. 2020 m. ja pasinaudojo 38 476 asmenys, kai tuo tarpu 2019 m. – 40853 asmenys. Nors Lietuvos Respublikoje paskelbto karantino metu pirminės teisinės pagalbos teikimas buvo užtikrinamas nuotoliniu būdu, manytina, kad pandemija turėjo įtakos asmenų kreipimuisi skaičiaus sumažėjimui. Antrinė teisinė pagalba – tai valstybės garantuojama advokato pagalba: dokumentų rengimas, gynyba ir atstovavimas bylose, įskaitant vykdymo procesą, taip pat asmenų interesų atstovavimas išankstinio ginčų sprendimo ne teisme atvejais.

8 grafikas. Asmenų, pasinaudojusių antrine valstybės garantuojama teisine pagalba, skaičius

Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos duomenys

2020 m. antrine teisine pagalba pasinaudojo 36 544 asmenys, tai asmenys, kuriems antrinė teisinė pagalba paskirta esant būtinojo gynėjo/įgaliotojo atstovo dalyvavimo pagrindams (26 102) ir asmenų, pasinaudojusių antrine teisine pagalba, kuomet Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba priėmė sprendimą teikti antrinę teisinę pagalbą (10 442). Palyginus su 2019 m. tokių asmenų skaičius sumažėjo net 26 proc. Antrinės teisinės pagalbos apimtys sumažėjo dėl ženkliai sumažėjusio būtinojo gynėjo/įgaliotojo atstovo dalyvavimo poreikio (tokių atvejų per 2020 m. sumažėjo 23 proc.) ir dėl Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos priimtų sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičiaus sumažėjimo 33,5 proc. palyginti su 2019 m. Manytina, kad privalomosios mediacijos instituto šeimos ginčiuose įsigaliojimas turėjo įtakos antrinės teisinės pagalbos teikimui. Kasmet daugiausia antrinė teisinė pagalba buvo teikiama ginčiuose, kylančiuose iš šeimos santykių. Nors 2020 m. ženkliai sumažėjo asmenų kreipimusi dėl antrinės teisinės pagalbos suteikimo paslaugų, tačiau dėl privalomosios mediacijos vykdymo Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba gavo 6789 asmenų prašymus. Tokie pokyčiai suteikia pagrindą tikėtis, kad mediacijos paslauga ateityje bus patrauklesnė visuomenei bei taps vis dažniau naudojamu būdu susitarti be teismo.

2020 m. gauti 12262 prašymai suteikti antrinę teisinę pagalbą, iš jų priimti 10 442 sprendimai suteikti antrinę teisinę pagalbą ir 1 401 sprendimai atsisakyti teikti antrinę teisinę pagalbą. 99,64 proc. sprendimų priimta per įstatymo nustatytą terminą. Maksimalaus rezultato nepavyko pasiekti dėl žmogiškų išteklių trūkumo ir karantino sąlygų įtakos. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba 2020 m. gavo 14 skundų dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo kokybės, kas sudaro 0,13 proc. nuo sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičiaus. Rezultatas yra geresnis nei planuota, o taip pat pastebima pagrįstų skundų dėl advokatų veiklos kokybės mažėjimo tendencija (2019 m. gauta 19 skundų, 2018 m. – 26 skundai, 2017 m. – 59 skundai). 2020 m. iš 10442 antrinės teisinės pagalbos teikimo atvejų 387 atvejais buvo pakeistas advokatas teikiantis teisinę pagalbą, kas sudarė 3,7 proc. nuo sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičiaus. Tačiau reikia pažymėti, kad didžioji advokatų pakeitimų dalis yra sąlygota tokių aplinkybių, kurių nėra galimybės numatyti, kontroliuoti ir pan. (pavyzdžiui, advokato mirtis, liga, advokatės vaiko priežiūros atostogos, sutarčių nutraukimas).

Valstybės užtikrinama neteisminė mediacija – pagal Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymą atliekama civilinių ginčų sprendimo procedūra, kurios metu vienas ar keli mediatoriai padeda ginčo šalims taikiai spręsti ginčą. 2020 m. valstybės užtikrinama neteisminė mediacija pasinaudota nebuvo (2019 m. buvo priimti 23 sprendimai vykdyti valstybės užtikrinamą neteisminę mediaciją).

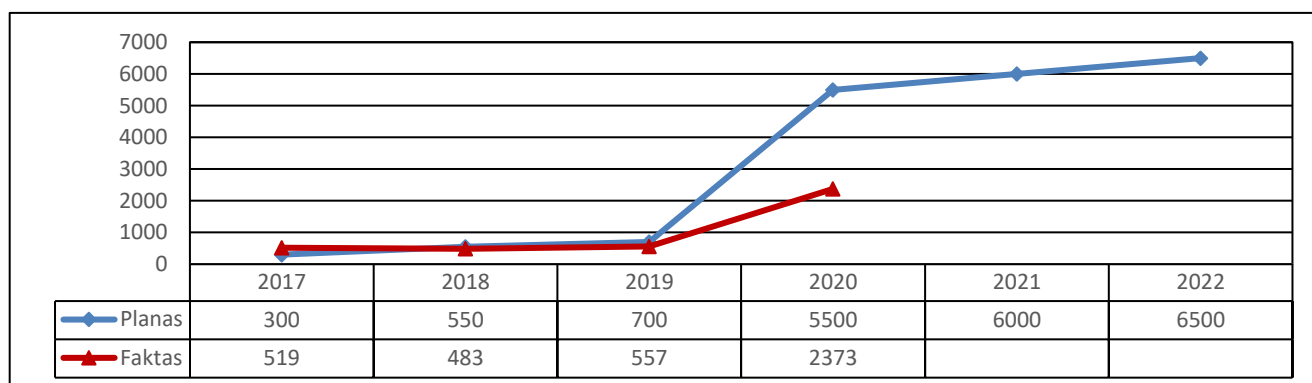
Mediacija

Nuo 2020 m. sausio 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo nuostatomis dėl privalomosios mediacijos taikymo šeimos ginčiuose, siekiama užtikrinti tinkamą praktinį nuostatų įgyvendinimą. Nauja mediacijos sistema yra siekiama plėtoti mediaciją ne tik teismuose, bet ir sprendžiant ginčus iki kreipimosi į teismą, aiškiai reglamentuoti mediatoriui keliamus kvalifikacinius reikalavimus, drausminę atsakomybę ir į Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašą pritraukti kompetentingus mediatorius, galinčius teikti mediacijos paslaugas įvairiuose ginčiuose. Taip pat, siekiama skatinti Lietuvos gyventojus pasirinkti tokį ginčo sprendimų būdą, suteikiantį galimybes išsaugoti pagarbius tarpusavio santykius, vykdyti savanoriškai priimamus susitarimus, o taip pat sumažinti teismų darbo krūvį, taupyti privačių asmenų, valstybės biudžeto lėšas, skiriamas ginčų sprendimui teisme.

Statistika rodo, kad mediacijos procesų skaičius 2020 m. išaugo. Iš visų Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos gautų 6789 prašymų dėl privalomosios mediacijos vykdymo 2751 atvejais buvo ginčo šalių sutikimai dalyvauti mediacijoje, kitais atvejais, negavus šalių sutikimo, mediacijos nevyko.

Ataskaitinių metų laikotarpiu buvo tęsiamas Iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamo projekto Nr. 10.1.4-ESFA-V-922-01-0005 „Taikinamojo tarpininkavimo (mediacijos) sistemos plėtra“ įgyvendinimas – įvykdytas II-asis viešinimo veiklų etapas (buvo transliuojamos radijo laidos, parengti ir ištransliuoti reportažai nacionalinėse ir regioninėse televizijose, straipsniai ir kitas viešinimas spaudoje), vykdyti mediatorių kvalifikaciniai egzaminai, inicijuotas projekto metu parengto metodinio leidinio Mediatoriaus vadovas perdavimas savivaldybėms, siekiant platinti šį leidinį regioniniu pagrindu viešosioms bibliotekoms. Taip pat 2020 m. Teisingumo ministerija inicijavo specializuotų mediatorių mokymų tema „Mediacija šeimos ginče, esant smurto artimoje aplinkoje požymiams“ organizavimą. Mokymų metu buvo apmokytos trys mokymų grupės, iš viso 60 asmenų. Tam, kad būtų apmokomi asmenys, dirbantys su privalomąja mediacija šeimos ginčiuose, buvo pasirinkta tikslinė grupė asmenų, galinčių dalyvauti mokymuose – tai mediatoriai, pasirašę sutartis su Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba dėl privalomosios ir valstybės užtikrinamos neteisminės mediacijos paslaugų teikimo.

9 grafikas. Mediacijos procesų skaičius, vnt.

Nacionalinės teismų administracijos, Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos duomenys

Siekiant užtikrinti, kad valstybės lėšos būtų naudojamos ekonomiškai, o antrinė teisinė pagalba būtų teikiama tiems, kuriems ji yra būtiniausia, nuo 2020 m. liepos 15 d. įsigaliojus Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo pakeitimams, antrinės teisinės pagalbos neteikimo pagrindai papildyti numatant, kad antrinė teisinė pagalba neteikiama fizinio asmens bankroto bylose. Taip pat nustatyta, kad asmenims antrinė teisinė pagalba teikiama atsižvelgiant ne tik į paties asmens turtą, bet ir į šeimos turtą, paliekant išimtis situacijoms, kai asmuo objektyviai neturi galimybės disponuoti šeimos turtu. Nustatyta didesnė asmens apmokama antrinės teisinės pagalbos išlaidų dalis (70 ir 85 proc.), kai antrinė teisinė pagalba asmeniui jau yra teikiama daugiau nei vienoje byloje. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo ir Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimais grąžintos nuostatos dėl gynėjo būtino dalyvavimo išlaidų išieškojimo pripažinus kaltinamąjį kaltu.

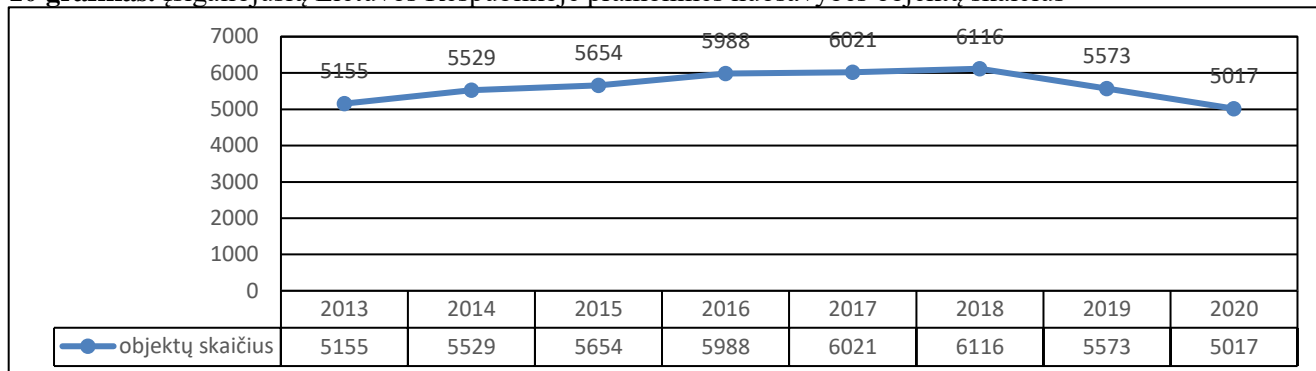
Nuo 2020 m. sausio 1 d. nuo 13 eurų iki 16 eurų padidintas užmokesčio bazinis dydis, pagal kurį apskaičiuojamas advokatams už antrinės teisinės pagalbos teikimą mokamas užmokestis.

Pramoninės nuosavybės apsauga

2020 m. buvo sistemingai atnaujinamos ir tobulinamos VPB elektroninės paslaugos bei tobulinami suinteresuotų asmenų konsultavimo būdai, įdiegiant nuotolineis vaizdo konsultacijas, kas leido nepertraukiamai užtikrinti įstaigos darbą visus metus, nepriklausomai nuo taikytų veiklos apribojimų. 2020 m. elektroniniu būdu buvo pateikta 90 proc. visų prašymų, kurie gali būti pateikiami elektroniniu būdu (2019 m. – 79 proc.).

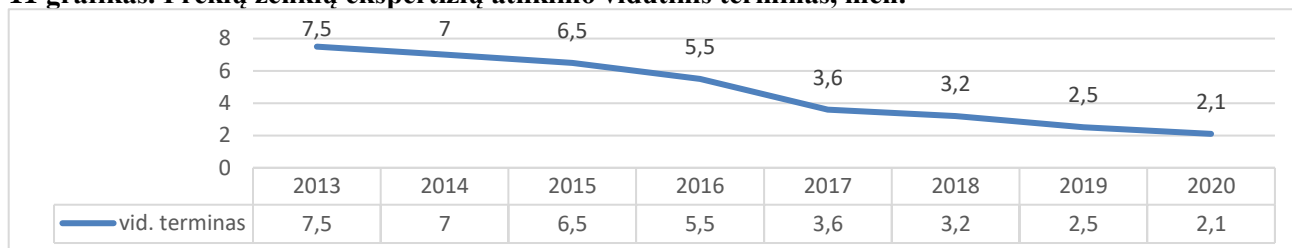
2020 m. sumažėjo ir bendras paduotų paraiškų dėl pramoninės nuosavybės objektų skaičius, o taip pat pagal nacionalines procedūras įsigaliojusių pramoninės nuosavybės objektų skaičius. Lietuvos Respublikoje 2020 m. įsigaliojo 5 017 pramoninės nuosavybės objektai. Šis skaičius sumažėjo 10 proc. palyginus su 2019 m.

10 grafikas. Išgaliojusių Lietuvos Respublikoje pramoninės nuosavybės objektų skaičius

Valstybinio patentų biuro duomenys

2020 m. prekių ženklo paraiškos ekspertizės terminas sutrumpėjo iki 2,1 mėn. (terminas iki prekių ženklo ekspertizės pradžios; tai sudaro 0,4 mėn. trumpėjimą, lyginant su 2019 m.). Tam įtakos turėjo pagerėjusi prekių ženklo paraiškų kokybė, jose nustatyta mažiau trūkumų dėl pareiškėjų duomenų. Paraiškų kokybę ženkliai pagerino sustiprintas pareiškėjų konsultavimas.

11 grafikas. Prekių ženklų ekspertizių atlikimo vidutinis terminas, mėn.

Valstybinio patentų biuro duomenys

2020 m. pabaigoje VPB užsakymu buvo atlikta reprezentatyvi Lietuvos verslo subjektų apklausa dėl pramoninės nuosavybės apsaugos galimybių žinomumo lygio – jos duomenimis, žinančių apie išradimų, prekių ženklų ir dizaino apsaugos galimybes dalis kasmet nuosekliai didėja (2 pav.) ir 2020 m. siekė 82 proc. (2018 m. – 78 proc.). Dauguma apklaustųjų (80 proc.) yra linkę registruoti išradimus, prekių ženklus ar pramoninį dizainą. 69 proc. žino ar yra girdėję apie galimybę prekių ženklus ar dizainą apsaugoti visoje Europoje. Trys ketvirtadaliai (74 proc.) juridinių asmenų nurodė žinantys, kad, norint apsaugoti savo išradimą, prekių ženklą ar dizainą, gali kreiptis į VPB.

Vykdamas VPB pavestą visuomenės švietimo ir intelektinės nuosavybės apsaugos populiarinimo uždavinį, 2020 m. buvo tęsiamas darbas su visomis tikslinėmis auditorijomis – verslu, jaunimu, mokslo ir studijų institucijomis, inovacinėmis agentūromis, teikiant švietimo ir konsultavimo paslaugas, susijusias su intelektinės nuosavybės apsauga. Pritaikymas prie galiojusių apribojimų ir suplanuotų projektų adaptavimas leido maksimaliai rezultatyviai įgyvendinti visuomenės informavimo bei švietimo projektus, išnaudojant visas nuotolinių renginių ir susitikimų galimybes – pasiekėme visas tikslines auditorijas, o projektų sklaida ir renginių dalyvių gausa ženkliai viršijo lūkesčius.

Teismo ekspertizė

Šiuo metu Lietuvos teismo ekspertizės centras (toliau – LTEC) atlieka 32 rūšių ekspertizes (tyrimus). Pagrindiniai ekspertizių užsakovai yra teismai, prokuratūros, policija, muitinės tarnybos, saugumo ir specialiųjų tyrimų tarnybos, privatūs fiziniai ir juridiniai asmenys, užsienio teisėsaugos tarnybos. Daugiausia LTEC buvo atlikta narkotinių ir psichotropinių medžiagų (965), rašysenos (389), eismo įvykių (370), mobiliųjų įrenginių (205) tyrimų.

2020 m. augo tiek gaunamų, tiek atliktų ekspertinių tyrimų skaičius – gauti 3569 tyrimai, tai 16,4 proc. daugiau negu 2019 m., atlikti 3454 tyrimai arba 8,5 proc. daugiau nei 2019 m. Planuotų ir atliktų ekspertizių (tyrimų) nuo gautų užduočių skaičiaus santykis sudaro 97 proc., planuota kriterijaus reikšmė 92 proc. Intensyvus ekspertinis darbas, pritaikius darbuotojų motyvavimo priemones, tyrimams naudojant įdiegtas technologijas (3D, mobiliojo ryšio telefono duomenų ir transporto priemonių informacinių-pramoginių sistemų nuskaitymo, rašysenos ekspertizės išvadų skalės taikymo inovacijos), nulėmė kriterijaus *sutrumpėję atliekamų tyrimų terminai* viršijimą.

66,2 proc. visų tyrimų LTEC atliko per trumpesnę nei 30 d. terminą ir 60 proc. viršijo nustatytą kriterijų (planuota 60 proc.). Sutrumpėjo dokumentų, narkotinių ir psichotropinių medžiagų, metalo ir stiklo, fonoskopinių tyrimų trukmė, padidėjo eismo įvykių bei vaizdų tyrimų, atliekamų iki 30 dienų, skaičius, išplėtė informacinių technologijų tyrimų galimybes ištirti didesni objektų kiekį. Ekspertinių tyrimų išvadų kategoriškumas yra aukštas, sudaro 95 proc., ir atitinka plane numatytą *95 proc. teismo ekspertizų išvadų kategoriškumo lygi*.

Stebima ekspertinių tyrimų sudėtingėjimo tendencija. Ataskaitiniu laikotarpiu buvo atlikta 25 proc. sudėtingų ekspertinių tyrimų (3, 4, 5 koef.) (2 proc. mažiau nei 2019 m.), 38 proc. vidutinio sudėtingumo (2 koef.) (2 proc. daugiau nei 2019 m.) ir 37 proc. – nesudėtingų ekspertizų (1 koef., kaip ir 2019 m.). Iš sudėtingiausių (4, 5 koef.) ekspertinių tyrimų buvo atlikti fonoskopiniai tyrimai, kurie sudarė 66 proc. visų sudėtingiausių ekspertinių tyrimų.

2020 m. Nacionalinis akreditacijos biuras atliko pakartotinį LTEC akreditavimo įvertinimą ir pateikė teigiamą išvadą, kad standarto naujo leidimo versija LST EN ISO/IEC 17025:2018 yra tinkamai įdiegta į LTEC kokybės vadybos sistemą ir užtikrina aukščiausios kokybės paslaugų teikimą bei LTEC veikloje naudojami 27 akredituoti tyrimo metodai atitinka minėto standarto reikalavimus. Taip pat buvo išplėsta LTEC akreditavimo sritis 2 naujais tyrimo metodais. Šiuo metu LTEC veikloje naudojami 29 akredituoti metodai, buvo pasiekta planuota kriterijaus *akredituotų pagal LST EN ISO/IEC 17025 standartų tyrimo metodų skaičius* reikšmė.

LTEC praktiniame ekspertiniame darbe buvo tobulinami tyrimo metodai: 2020 m. buvo parengti ir patvirtinti 2 nauji *standartinių tyrimų procedūrų aprašymai* (toliau – STPA), nauja redakcija išleisti ir patvirtinti 6 STPA, parengtos (atnaujintos) 3 metodinės rekomendacijos. 2020 m. buvo tęsiama metodinė veikla, LTEC surengė 15 mokymų, kuriuos išklausė 1548 dalyviai: ikiteisminio tyrimo pareigūnai (405), prokurorai ir jų padėjėjai (492), teisėjai ir jų padėjėjai (430), kiti (221). 9 mokymai buvo praversti nuotoliniu būdu, kuriuose dalyvavo 1454 klausytojai. Mokymų dalyvių skaičiaus didėjimą nulėmė padidėjęs ekspertinių tyrimų užsakovų poreikis ir LTEC į praktiką įdiegtas nuotolinis mokymų vedimo būdas, suteikiantis galimybę apmokyti didesni skaičių klausytojų, neatitraukiant jų nuo darbo vietos.

LTEC teismo ekspertai nuolat dalyvauja Europos teismo ekspertizės institucijų tinklo (ENFSI) darbo grupių veikloje, stažuotėse, konferencijose.

Dėl 2020 m. pandemijos LTEC teismo ekspertų kvalifikacijos kėlimas vyko nuotoliniu būdu: 8 teismo ekspertai dalyvavo Europos Sąjungos teisėsaugos pareigūnų mokymo agentūros (CEPOL) organizuojuose mokymuose, 1 ekspertas – Norvegijos kriminalinės policijos mokymuose. 3 iš jų tobulino kvalifikaciją nusikalstamų veikų kibernetinėje erdvėje tyrimuose. 2020 m. LTEC buvo vykdyta 14 palyginamųjų testų – 8 tarptautiniai ir 6 nacionaliniai (atliko 26 teismo ekspertai), kuriais buvo patvirtinta LTEC atliktų tyrimų kokybė. Iš viso 2020 m. kvalifikaciją kėlė 33 LTEC teismo ekspertai. 2020 m. 6 ekspertams suteiktos teismo eksperto kvalifikacijos (eismo įvykių, apskaitos ir finansų, balistinės bei stiklo ekspertizės). 14 teismo ekspertų pratęsta 17 kvalifikacijų.

3 strateginis tikslas: Pasiiekti, kad bausmių sistema būtų moderni ir veiksminga

3 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Patvirtintas asignavimų planas	Patikslintas asignavimų planas*	Faktiškai panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų patikslintame plane, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
03-001	Bausmių sistema	97 450	110 148,5	101 493	92,1
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		6 736	2 694	1 955,6	72,6

2020 m. patvirtintų asignavimų plano patikslinimai sudarė daugiau nei 13 proc. nuo patvirtinto plano. Per 2020 m. valstybės biudžeto asignavimai panaudoti beveik 100 proc., tarptautinės finansinės paramos lėšų buvo nepanaudota 27,4 proc. Pažymėtina, kad tik 2020 metų vasario 11 d. Lietuvos Respublikos finansų ministerija ir Norvegijos užsienio reikalų ministerija pasirašė 2014–2021 m. EEE ir Norvegijos finansinių mechanizmų Teisingumo ir vidaus reikalų programos sutartį, o šios programos dalies Nr. 19 „Pataisos tarnybos ir kardomasis kalinimas“ projekto „Lietuvos bausmių vykdymo sistemos kokybės gerinimas“ įgyvendinimo sutartis tarp Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos ir VŠĮ Centrinės projektų valdymo agentūros pasirašė 2020 metų rugsėjo 18 d. Nuo šios datos prasidėjo realus projekto veiklų įgyvendinimas.

2020 m. skirtų lėšų Lietuvos Respublikos ekonomikai skatinti (koronaviruso (Covid-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimas) – 15 262 tūkst. eurų, panaudota – 9 740,6 tūkst. eurų.

Kitai įstaigai perduotos Norvegijos finansinių mechanizmų tarptautinės finansinės paramos lėšos – 4 042 tūkst. eurų.

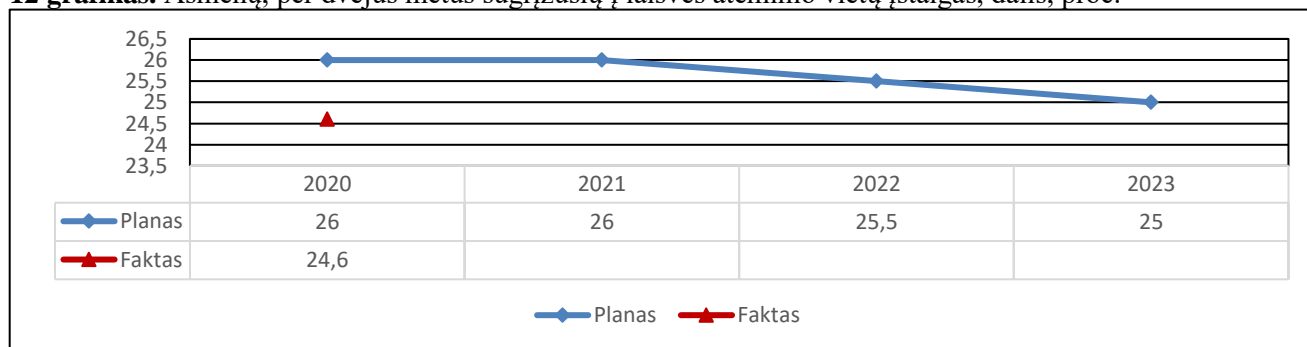
Taip pat 2020 m. nepanaudoti asignavimai investicijų projektui „Alytaus pataisos namų bendrabučio Nr. 2 rekonstravimas“ įgyvendinti – 1 962 tūkst. eurų. Paaiškėjo nenumatytos aplinkybės, dėl kurių prireikė pilnos sudėties techninio projekto B laidos parengimo ir minėto projekto statybos konstrukcijų dalies ir gaisrinės saugos dalies bendrosios ekspertizės atlikimo.

Efeko kriterijai:

Asmenų, per metus sugrįžusių į laisvės atėmimo vietas, dalis, proc. 2020 m. planuota reikšmė – 10,5.

Nuo 2020 m. buvo pradėtas taikyti naujas kriterijaus skaičiavimo metodas. Nuo 2020 m. kriterijus parodo per ataskaitinius metus laisvės atėmimo bausme nuteistų asmenų, kurie buvo anksčiau paleisti iš laisvės atėmimo vietų ir per dvejus metus, o ne per vienerius, kaip skaičiuota ankstesniais metais, nuo paleidimo padarė naujus nusikaltimus ir grįžo į laisvės atėmimo vietų įstaigas, procentą. Kriterijus pakeistas atsižvelgiant į NPP patvirtintus kriterijus.

12 grafikas. Asmenų, per dvejus metus sugrįžusių į laisvės atėmimo vietų įstaigas, dalis, proc.

Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos duomenys

Per 2020 m. į laisvės atėmimo vietų įstaigas atlikti laisvės atėmimo bausmės atvyko 1630 asmenų. Iš šio skaičiaus 326 nuteistieji jau buvo anksčiau paleisti iš laisvės atėmimo vietų, bet per dvejus metus nuo paleidimo padarė

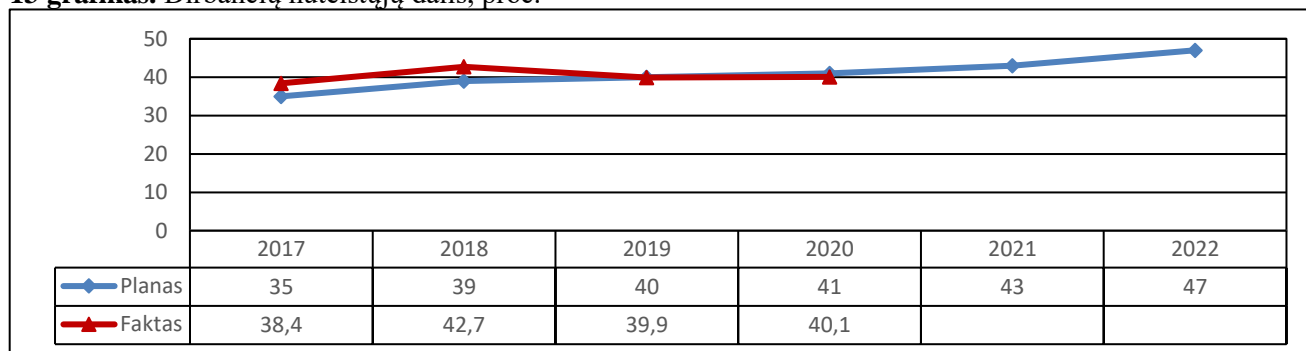
naujus nusikaltimus ir grįžo į pataisos įstaigas, taip pat 75 nuteistieji, kuriems buvo panaikintas lygtinis paleidimas už vengimą atlikti bausmę. Asmenų, per dvejus metus sugrįžusių į laisvės atėmimo vietas, sudarė 24,6 proc. Tai vienas iš kriterijų, parodančių nuteistųjų resocializacijos proceso veiksmingumą.

Siekiant, kad resocializacija taptų pagrindiniu laisvės atėmimo bausmės vykdymo tikslu, 2020 m. inicijuota nuteistųjų laisvės atėmimo bausme resocializacijos reforma – suburta bausmių vykdymo sistemos darbuotojų, visuomeninių organizacijų atstovų, teisės ekspertų grupė, kuri parengė strateginį dokumentą, kurio tikslas sukurti pagrindus įkalinimo sistemos pertvarkai, kurią įgyvendinus resocializacija taptų pagrindiniu laisvės atėmimo bausmės vykdymo tikslu, kurio siekia visa kalinimo sistema, pasitelkdama šiam tikslui pasiekti reikalingus partnerius, orientuodamasi į ilgalaikius tikslus ir sisteminius pokyčius. Reforma siekiama ne tik užtikrinti normalias nuteistųjų gyvenimo sąlygas pataisos įstaigose, saugoti jų žmogiškąjį orumą, bet ir parengti šiuos žmones gyvenimui po bausmės atlikimo.

Vienas pirmųjų ir beprecedenčių bausmių vykdymo sistemos reformos žingsnių – nuteistųjų kolektyvų tarybų steigimas. Tai civilizuotas būdas išgirsti nuteistuosius, spręsti ne vienerius metus susikaupusias sistemines problemas. Kitas svarbus žingsnis siekiant palengvinti nuteistųjų integraciją į visuomenę – integracijos-palydėjimo modelio sukūrimas. Naują integracijos-palydėjimo modelį parengė Socialinės apsaugos ir darbo bei Teisingumo ministerijos, bendradarbiaudamos su Kalėjimų departamentu. Pataisos įstaigose dirbs kvalifikuoti socialiniai darbuotojai, kurie asmens integracija pradės rūpintis šiam dar tik ruošiantis palikti įkalinimo įstaigą. Visa informacija apie bausmę atlikusiojo paslaugų poreikius ir situaciją bus perduodama savivaldybei, į kurią asmuo planuos grįžti, o laisvėje jį pasitiks kiti socialinių paslaugų teikėjai, padėsiantys susitvarkyti dokumentus, rasti gyvenamąją vietą, paprašyti paramos ir paslaugų savivaldybėje. Tikimasi, kad toks kryptingas bausmių vykdymo sistemos ir socialinių paslaugų sistemos bendradarbiavimas suteiks realią pagalbą nusikaltusiam asmeniui.

Koordinuojant resocializacijos veiklą, bendradarbiaujama su socialiniais partneriais: bendriems projektams pasitelkta akademinė bendruomenė, bendradarbiauta su savivaldybėmis, verslininkais, nevyriausybių organizacijų atstovais, savanoriais. Nors dėl Covid-19 pandemijos dauguma susitikimų ir užsiėmimų vyko nuotoliniu būdu, tai nesutrukdė sėkmingai įgyvendinti socialinės reabilitacijos priemones – socialinės reabilitacijos programose dalyvavo 2154 nuteistųjų. Siekiant stiprinti socialinės reabilitacijos veiksmingumą, užtikrinti vienodą veiklos modelio taikymą, įgyvendinti struktūriniai Resocializacijos skyrių pokyčiai Pravieniškių pataisos namuose-atvirojoje kolonijoje.

13 grafikas. Dirbančių nuteistųjų dalis, proc.

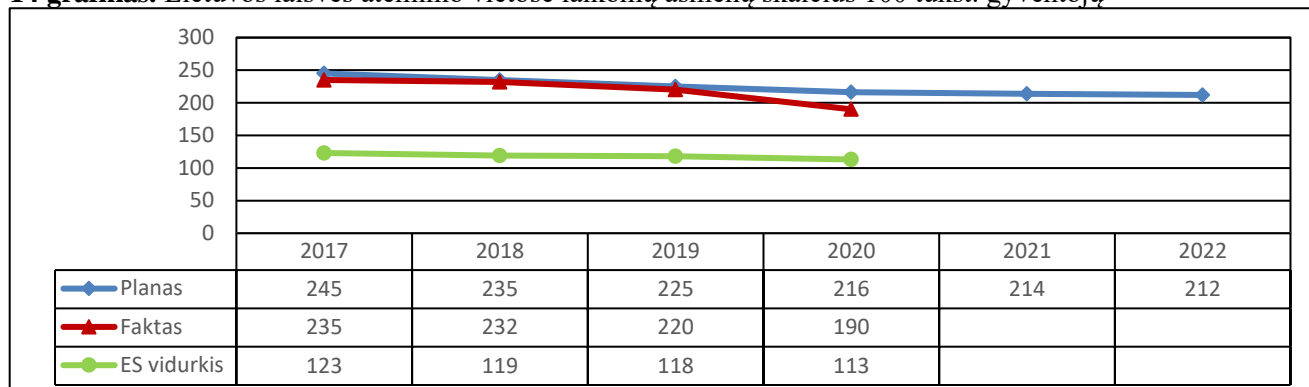
Kalėjimų departamento duomenys.

2020 metų pabaigoje 1671 (36 proc.) bausmę atliekantis nuteistasis buvo įdarbintas, iš jų Valstybės įmonėje „Mūsų amatai“ (964), ūkio darbuose (624). Taip pat 83 nuteistieji, esantys Pusiaukelės namuose, dirba įvairiose įstaigose. Be to, 174 asmenys užsiima individualia darbine, kūrybine ar kita veikla. Stambiausias nuteistuosius įdarbinantis ūkio subjektas išlieka Valstybės įmonė „Mūsų amatai“. Valstybės įmonėje „Mūsų amatai“ 2020 m. vidutiniškai dirbo 882 nuteistieji. Vidutinis sąlyginis įdarbinimas įmonėje – 529 nuteistieji. Palyginti su 2019 m., įmonėje vidutinis įdarbinimas sumažėjo 110 nuteistųjų (11 proc.), o vidutinis sąlyginis įdarbinimas sumažėjo 37 nuteistaisiais (6,5 proc.).

Mažesni nuteistųjų skaičiaus įdarbinimą Valstybės įmonėje „Mūsų amatai“ lėmė ir pablogėjusi įmonės finansinė situacija. Mažėjant įmonės pardavimo pajamoms, įmonė susidūrė su mokumo problemomis. 2019 m. spalio 18 d. Vilniaus apygardos teismo nutartimi įmonei iškelta restruktūrizavimo byla siekiant atkurti įmonės mokumą. 2020 m. gegužės 7 d. Kalėjimų departamento direktoriaus įsakymu Nr. V-123 pritarta Valstybės įmonės „Mūsų amatai“ restruktūrizavimo planui 2020–2024 metams.

Įdarbintųjų nuteistųjų dalis kiekvienais metais išlieka panašiam lygyje, žinoma, procentinės dalies pokyčius lemia ir mažėjantis bendras įkalinėtų asmenų skaičius. Tačiau nuolat ieškoma būdų didinti įdarbintųjų nuteistųjų skaičių, nes užimtumas darbine veikla prisideda ir prie socialinės reabilitacijos tikslų.

14 grafikas. Lietuvos laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų skaičius 100 tūkst. gyventojų

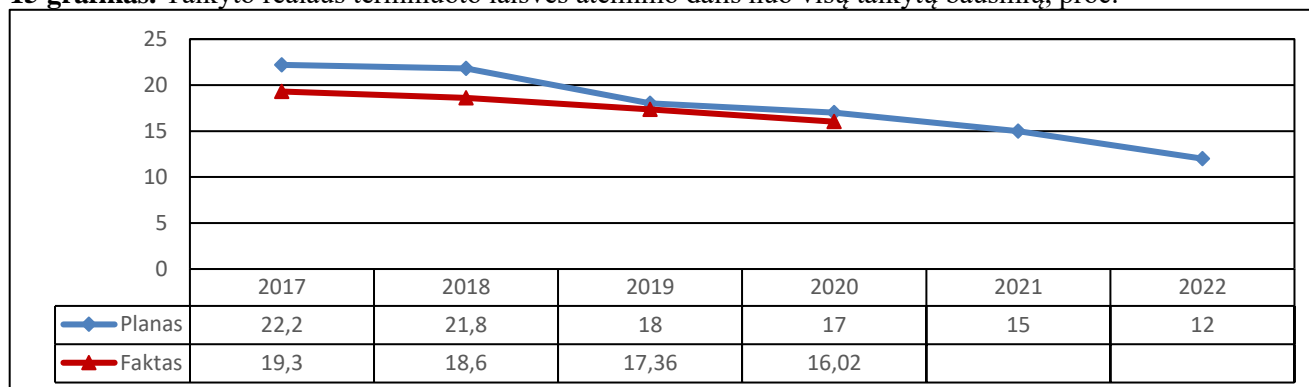

Kalėjimų departamento duomenys.

Bausmių vykdymo sistemoje pastebimos teigiamos tendencijos. Pastaruoju metu pataisos namuose ir tardymo izoliatoriuose mažėja suimtųjų ir nuteistųjų realia laisvės atėmimo bausme asmenų skaičius. Bendras įkalinėtų asmenų skaičius 2020 m. pabaigoje, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu 2019 m., sumažėjo 818 asmenimis (13,3 proc.). 2020 m. sausio 1 d. iš viso suimti buvo ir bausmę įkalinimo įstaigose atliko 5 320 asmenų. Gerėja ir paskirtų realaus laisvės atėmimo bausmių ir bausmių, nesusijusių su laisvės atėmimu, santykis, kuris 2020 m. sudarė 16,02 proc. (2019 m. – 17,36 proc.). Tačiau lyginant su kitomis ES valstybėmis narėmis, Lietuvoje vis dar fiksuojamas vienas didžiausių įkalinėtų asmenų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų – Lietuvoje 100 tūkstančių gyventojų tenka 190 nuteistųjų (2021 m. sausio 1 d. duomenys), tai yra ženkliai daugiau negu ES vidurkis. Tačiau pastebėtina, kad šis rodiklis jau eilę metų turi tendenciją mažėti. Tam sąlygas sudarė gerokai padidėjęs lygtinai paleidžiamų nuteistųjų skaičius, kuriam įtakos turėjo nuo 2020 m. liepos 1-osios dienos įsigalioję Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso ir Bausmių vykdymo kodeksų pakeitimai, taip pat dažnesni atvejai, kai teismai už nusikalstamas veikas skiria bausmes, nesusijusias su laisvės atėmimu.

2020 m. pabaigoje laisvės atėmimo įstaigose buvo įkalinta 5320 asmenų, iš kurių dauguma – 4739 (89 proc.) buvo nuteisti ir atlikinėjo bausmę, kiti 581 (11 proc.) – suimti ir laukė teismo nuosprendžio tardymo izoliatoriuose. Tarp nuteistųjų 198 asmenys atliko arešto bausmę. Iš visų įkalinėtų asmenų 22 (0,4 proc.) buvo nepilnamečiai, 252 (4,7 proc.) – moterys, 102 (1,9 proc.) – užsienio piliečiai. 2020 m. pabaigoje nuteistųjų iki gyvos galvos buvo 107 asmenys (2019 m. – 111).

15 grafikas. Taikyto realaus terminuoto laisvės atėmimo dalis nuo visų taikytų bausmių, proc.

Nacionalinės teismų administracijos duomenys.

2020 m. gruodžio 31 d. Lietuvos probacijos tarnybos priežiūroje buvo 15417 asmenų arba 2,9 proc. mažiau negu 2019 m. pabaigoje, iš jų – probuojamųjų 3578, viešųjų darbų bausme nuteistųjų asmenų – 453, laisvės apribojimu nuteistųjų asmenų – 2720. Baudžiamojo poveikio priemonės paskirtos 8645 asmenims, auklėjamojo poveikio – 136 asmenims. 880 asmenų paskirta intensyvi priežiūra, 275 asmenims elgesio kontrolė vykdyta elektroninio stebėjimo priemonėmis. 7707 priežiūroje esantys asmenys dirba (50 proc.), 3635 registruojasi Užimtumo tarnyboje (23,6 proc.), 433 asmenys mokosi (2,8 proc.).

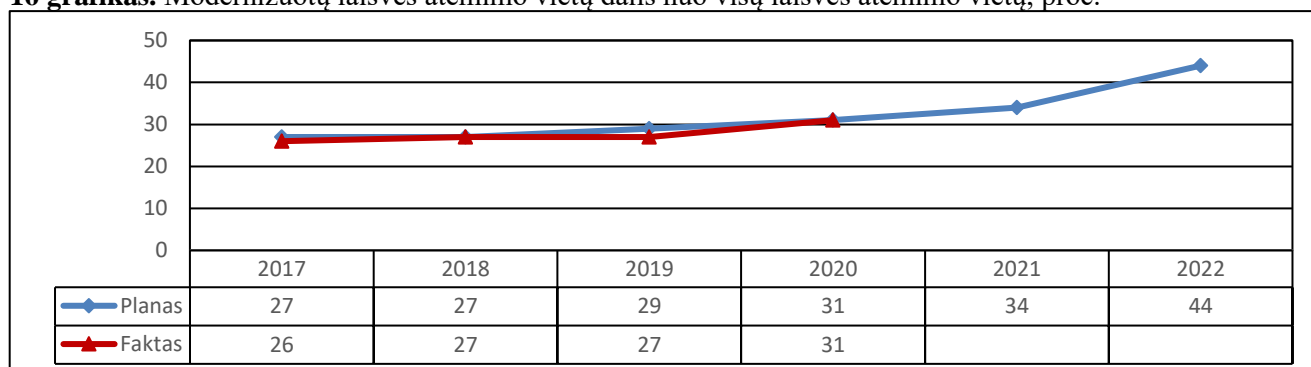
Dėl 353 asmenų pateikti teikimai teismams dėl probacijos nutraukimo prieš terminą, iš jų 339 (96 proc.) tenkinti. Pateikti 2096 teikimai dėl probacijos panaikinimo ar bausmės pakeitimo griežtesne, iš jų 808 tenkinti (38,5 proc.), 684 priežiūroje esantiems asmenims priežiūros metu buvo pradėti ikiteisminiai tyrimai (4,4 proc.), iš kurių – 263 probuojamiems asmenims (7,6 proc. nuo probuojamų asmenų).

3883 priežiūroje esantys asmenys dalyvavo elgesio pataisos programose, iš jų 3602 asmenys jas baigė (92,8 proc.).

Nuo 2020 m. liepos 1 dienos įsigaliojo didžioji dalis Baudžiamojo, Bausmių vykdymo kodeksų ir Probacijos įstatymo pakeitimų, leidžiančių dažniau taikyti alternatyvias laisvės atėmimui bausmes – baudą, laisvės apribojimą ir baudžiamojo poveikio priemones, pavyzdžiui, įmoka į nukentėjusių asmenų fondą, nemokamus baudžiamojo poveikio darbus. Taip pat galima dažniau atidėti bausmės vykdymą ar taikyti lygtinį paleidimą, kurio metu nuteistasis būtų prižiūrimas probacijos pareigūno.

Nuteistųjų (suimtųjų) bausmės atlikimo ir laikymo sąlygų gerinimas – dar vienas labai svarbus bausmių vykdymo sistemos tikslas siekiant, kad laisvės atėmimo vietose būtų sudarytos orios bei saugios gyvenimo sąlygos, kiek įmanoma mažinančios neigiamus laisvės atėmimo padarinius, suteikiančios nuteistiesiems galimybes ugdyti socialinius, darbo ir bendravimo įgūdžius, būtinus sėkmingai integracijai į visuomenę išėjus į laisvę.

16 grafikas. Modernizuotų laisvės atėmimo vietų dalis nuo visų laisvės atėmimo vietų, proc.

Kalėjimų departamento duomenys.

2020 m. vasarą Marijampolės pataisos namuose atidarytas pirmasis modulinis gyvenamasis kompleksas, skirtas nuteistiesiems. Tai pirmasis toks projektas bausmių vykdymo sistemoje. Jame įrengtos 64 gyvenamosios vietos nuteistiesiems, kuriems skiriama ne mažiau 5 kv. m ploto, įrengtos pagalbinės patalpos. Marijampolės pataisos namuose tokiu pačiu principu pradėta statyti ir atviroji kolonija, kurioje bus įrengtos 76 gyvenamosios vietos nuteistiesiems. Modulinis sektorius su 96 vietomis 2021 m. pradžioje pradės veikti ir Alytuje. Atlikti viešieji pirkimai ir dėl modulinį gyvenamųjų kompleksų įrengimo Pravieniškių pataisos namuose-atvirojoje kolonijoje. 2021 m. geresnėmis gyvenamosiomis sąlygomis modulinuose kompleksuose galės naudotis daugiau kaip 400 nuteistųjų.

Per 2020 m. ataskaitinį laikotarpį Kalėjimų departamente iš viso buvo gauta ir išnagrinėta 5383 (2019 m. – 5440) nuteistųjų ir suimtųjų skundų, prašymų, pareiškimų, kreipimūsi ir kt. bei kitų asmenų skundų, prašymų, pareiškimų, kreipimūsi, susijusių su laisvės atėmimo vietose laikomais asmenimis, iš jų 3808 (2019 m. – 3891) yra skundai. Skunduose nurodyti faktai pasitvirtino 63 atvejais, tai sudaro 1,7 proc. nuo bendro gautų skundų skaičiaus. Skunduose nurodyti faktai iš dalies pasitvirtino 99 atvejais, tai sudaro 2,6 proc. nuo bendro gautų skundų skaičiaus

Dėl blogų kalinimo sąlygų per 2020 m. teismuose buvo išnagrinėtos 433 bylos arba 43 proc. mažiau negu 2019 metais (759 bylos). Pagal išnagrinėtas bylas teismai priteisė išmokėti nuteistiesiems 93,7 tūkst. eurų kompensacijų arba 18,8 proc. mažiau negu 2019 m. (115, 4 tūkst. eurų). Palyginti 2018 m. dėl blogų kalinimo sąlygų teismuose buvo išnagrinėtos 1003 bylos, priteista 191,5 tūkst. eurų, 2017 m. – 808 bylos ir 201,5 tūkst. eurų, 2016 m. – 1081 byla ir 323,3 tūkst. eurų, 2015 m. – 1334 bylos ir priteista 713 tūkst. eurų.

2020 metai išsiskyrė, kaip beprecedentės pasaulinės pandemijos suvaldymo metai. Kalėjimų departamentas ir jam pavaldžios įstaigos ėmėsi aktyvių veiksmų, siekiant suvaldyti Covid-19 infekcijos plitimą laisvės atėmimo įstaigose. Įgyvendinamos priemonės buvo efektyvios ir laisvės atėmimo įstaigose per I pusm. nebuvo registruota nė vieno Covid-19 infekcijos atvejo. III ketv. registruotas tik 1 atvejis – nustatytas profilaktiškai patikrinus asmenį, atvykusį atlikti arešto bausmės. Prasidėjus rudens sezonui ir pandemijos mastui šalyje ženkliai plečiantis, infekcijos plitimas taip pat sėkmingai buvo valdomas – tai įvertino ir Pasaulio sveikatos organizacijos ekspertai. 2020 m. vyko struktūriniai pokyčiai Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2020 m. gegužės 15 d. įsakymu Nr. 1R-132 „Dėl Kauno nepilnamečių tardymo izoliatoriaus-pataisos namų reorganizavimo“ nuo 2020 m.

rugpjūčio 3 d. Kauno nepilnamečių tardymo izoliatorių-pataisų namai reorganizuoti jungimo būdu prijungiant prie Kauno tardymo izoliatoriaus. Optimizavus pataisų įstaigų sistemą ir Nepilnamečių tardymo izoliatorių-pataisų namus prijungus prie Kauno tardymo izoliatoriaus.

Tęsiamas bausmių vykdymo sistemos viešųjų pirkimų centralizavimo procesas, plečiamas bausmių vykdymo sistemos centrinės perkančiosios organizacijos katalogas, į kurį 2020 m. įtraukti 7 nauji moduliai su sudarytomis preliminarėmis sutartimis. Vadovaujantis šiomis preliminarėmis sutartimis, bausmių vykdymo sistemos įstaigos gali pirkti prekes, paslaugas ir darbus greičiau, racionaliau naudojant biudžeto lėšas. Kalėjimų departamente centralizuotai įvykdytų pirkimų, palyginti su 2019 m., padaugėjo beveik du kartus.

Stiprinant įstaigų personalo saugumą, ataskaitiniais metais buvo tęsiamas pareigūnų ir kitų darbuotojų aprūpinimas savisaugos priemonėmis – įsigyta 1004 vnt. vaizdo registratorių ir 413 vnt. dujų balionėlių.

Didžiulis dėmesys ir investicijos skirtos pareigūnų darbo sąlygoms ir nuteistųjų bausmės atlikimo sąlygoms gerinti. Bausmių vykdymo sistemos pareigūnų darbo užmokestis nuosekliai didinamas jau kelerius metus iš eilės. 2018 m., atskaičius mokesčius, vidutinis mėnesinis darbo užmokestis sudarė 758 eurus, 2019 m. – 900 eurų, 2020 m. padidėjo apie 181 eurą ir jau siekia 1081 eurą. Darbo užmokestį numatoma palaipsniui didinti ir ateityje, siekiant užtikrinti, kad jis būtų konkurencingas, atitinkantis darbo bausmių vykdymo sistemoje sudėtingumą, ir leistų pritraukti dirbti tinkamos kvalifikacijos darbuotojus.

2021 m. tikimasi sėkmingai tęsti pradėtas bausmių vykdymo sistemos pertvarkas – parengti ir įgyvendinti Nuteistųjų laisvės atėmimo bausmės resocializacijos koncepcijos priemonių planą, integracijos-palydėjimo modelio priemones, vykdyti Norvegijos finansiniu mechanizmu finansuojamas priemones: naujo Mokymo centro ir pataisų įstaigų su kamerų tipo gyvenamosiomis patalpomis bei užimtumo centrais statybą, naujos pareigūnų mokymo sistemos diegimą, Nuteistųjų nusikalstamo elgesio rizikos vertinimo sistemos plėtrą ir kitas priemones, užtikrinančias efektyvius ir sėkmingus nuteistųjų resocializacijos ir reintegracijos procesus.

II. VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

03-01. Kryptis – Viešojo sektoriaus efektyvumo didinimas

03-01-04. Darbas – Valstybės informacinių išteklių infrastruktūros konsolidavimas ir valstybės informacinių sistemų modernizavimas

03-01-04-03. Veiksmas – Registrų ir valstybės informacinių sistemų modernizavimas, atsisakant neefektyvių duomenų bazių ir užtikrinant valstybės informacinių išteklių funkcinį suderinamumą ir patogų naudojimą

Pagrindinė priemonė šiam veiksmui įgyvendinti yra valstybės įmonės Registrų centro įgyvendinamas investicijų projektas „Gyventojų registro modernizavimas ir susijusių elektroninių paslaugų kūrimas“. Jis finansuojamas ES lėšomis ir įgyvendinamas 2 etapais.

I investicijų projekto etape numatyta modernizuoti Gyventojų registro (GR) duomenų bazę, pertvarkyti Metrikacijos paslaugų informacinę sistemą (MEPIS) į Metrikacijos ir gyvenamosios vietos deklaravimo paslaugų informacinę sistemą (MGVDIS), patobulinti esamas ir sukurti naujas GR integracines sąsajas su Užsieniečių registru (UR), Vidaus reikalų informacinė sistema (VRIS), nuo GR duomenų bazės atskirti Asmens dokumentų išdavimo sistemą (ADIS).

II investicijų projekto etape numatyta sukurti naujas ir pertvarkyti esamas GR ir MEPIS (MGVDIS) teikiamas elektronines paslaugas (gimimo, gyvenamosios vietos deklaravimo, asmens duomenų paieškos, elektroninių GR išrašų išdavimo ir pan.), sudarant iš jų naujas sudėtines paslaugas, bei sukurti šioms sudėtinėms paslaugoms reikiamas integracines sąsajas.

Dėl objektyvių priežasčių šį investicijų projektą vėluojama įgyvendinti: 1) dėl laiku neskirto ir nepakankamo ES finansavimo; 2) dėl VRM laiku nepatvirtintų teisės aktų, susijusių su asmens dokumentų išrašymu; 3) dėl neįvykusių 3 viešųjų pirkimų.

Planuojama, kad GR ir MGVDIS pradės pilnai funkcionuoti 2022 m. IV ketv., nes kol kas CPVA 2020-06-15 pratęsė Projekto veiklų įgyvendinimo laikotarpį iki 2022 m. spalio 31 d.

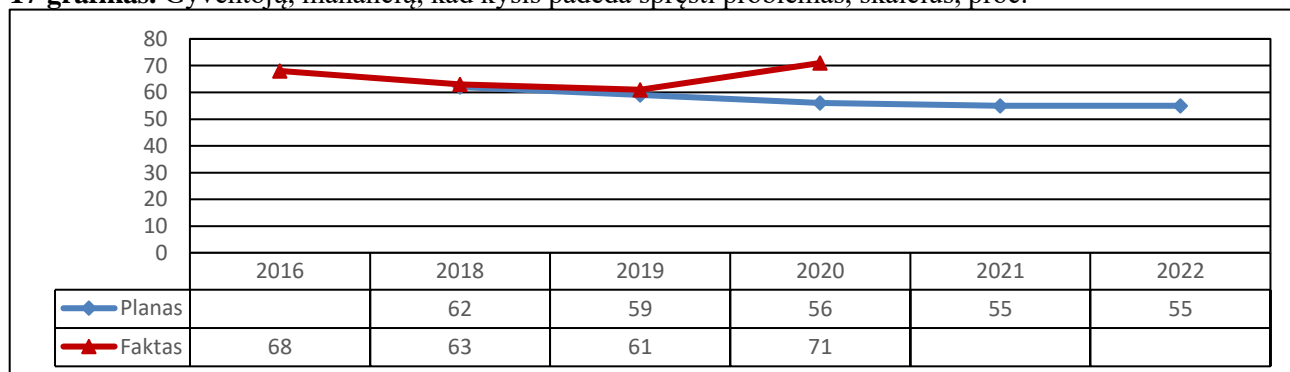
03-03. Kryptis – Skaidrumo ir atvirumo didinimas, kovos su korupcija stiprinimas

Šios krypties kriterijaus „Lietuvos korupcijos suvokimo indekso įvertinimas, balais“ informacija pateikta prie pirmo strateginio tikslo „Siekti skaidrios, darnios ir veiksmingos teisės sistemos“ 2 grafiko.

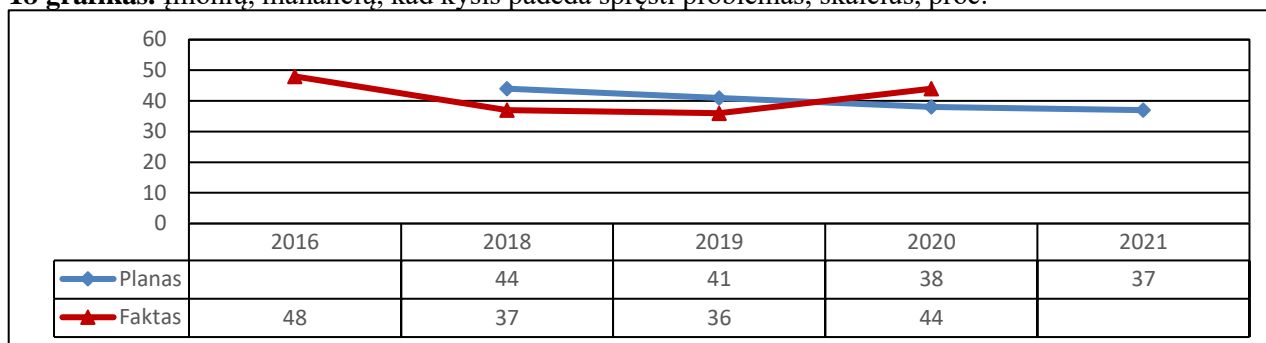
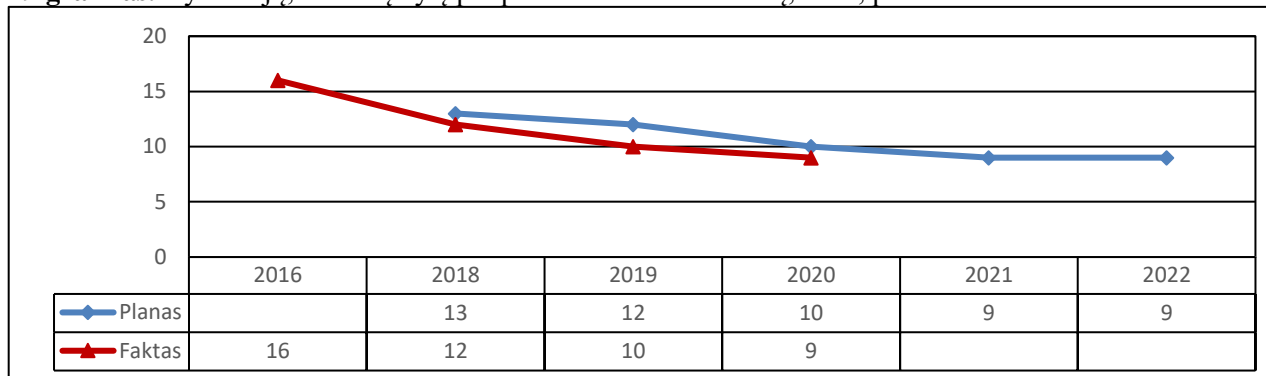
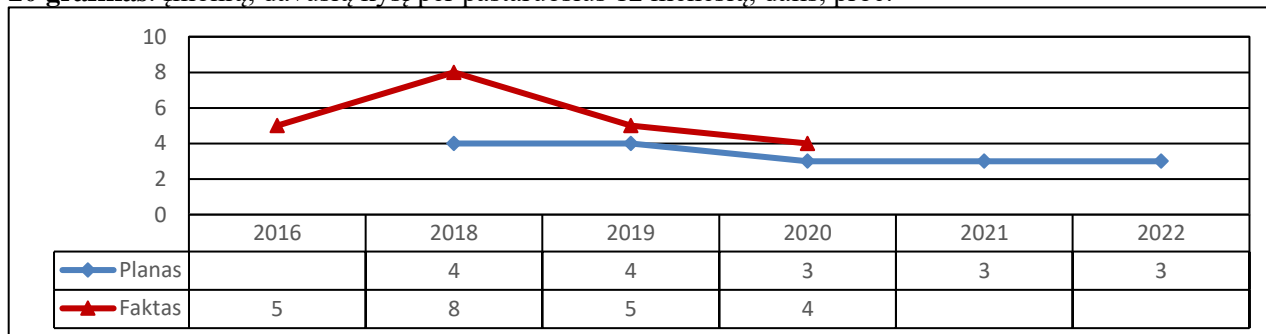
03-03-03. Darbas – Kovos su korupcija sistemos tobulinimas

Specialiųjų tyrimų tarnybos (STT) inicijuoto tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2020“ duomenimis, kyši davusių gyventojų dalis yra mažiausia nuo stebėsenos pradžios (2005 metų) – 9 proc. Tačiau korupcija Lietuvoje vis dar suvokiama, kaip rimta problema, daugėja gyventojų, manančių, kad korupcija padeda spręsti problemas, o susiklosčius aplinkybėms, kyši duotų daugiau nei pusę Lietuvos gyventojų. Rezultatai atskleidė, kad respondantai žino, kur pranešti apie korupcijos atvejus, tačiau tai padarytų tik kas penktas gyventojas (daugiau informacijos [Lietuvos korupcijos žemėlapis 2020: stebimos kyšininkavimo mažėjimo tendencijos, bet korupcijos problema išlieka aktuali | STT](#)).

17 grafikas. Gyventojų, manančių, kad kyšis padeda spręsti problemas, skaičius, proc.

18 grafikas. Įmonių, manančių, kad kyšis padeda spręsti problemas, skaičius, proc.**19 grafikas. Gyventojų, davusių kyši per pastaruosius 12 mėnesių, dalis, proc.****20 grafikas. Įmonių, davusių kyši per pastaruosius 12 mėnesių, dalis, proc.**

17-20 grafikų duomenys iš Specialiųjų tyrimų tarnybos užsakymu atliekamo tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“, <http://www.stt.lt/lt/menu/tyrimai-ir-analizes/>.

04-01. Kryptis – Inovatyvios ekonomikos ir išmaniosios energetikos plėtra

04-01-03. Darbas – Motyvacinės sistemos įmonėms investuoti į MTEP sukūrimas

04-01-03-06. Veiksmas – Bendros nacionalinės intelektinės nuosavybės sistemos pertvarkos, bendradarbiaujant su Pasauline intelektinės nuosavybės organizacija (PINO), atlikimas

Įgyvendinant PINO rekomendacijas buvo apsparstytos penkios valstybės politikos intelektinės nuosavybės srityje formavimo ir vykdymo konsolidavimo alternatyvos. Atsižvelgiant į mūsų nacionalinę institucinę sąrangą pasirinktas intelektinės nuosavybės srityje veikiančių įvairių institucijų kompetencijų konsolidavimo modelis ir intelektinės nuosavybės sistemos pertvarka atlikta sukuriant Komisiją, kuri turi užtikrinti vieningos ir nuoseklios valstybės politikos intelektinės nuosavybės apsaugos srityje formavimą ir įgyvendinimą.

PINO ekspertai 2018 m. pateikė Lietuvos kompetentingoms institucijoms ataskaitą „Rekomendacijos dėl klausimų, kurie svarstyti rengiant intelektinės nuosavybės strategiją Lietuvai“ (angl. *Recommendations on issues that may be considered in developing an intellectual property strategy for Lithuania*). Šioje ataskaitoje buvo suformuluotos rekomendacijos, susijusios su intelektinės nuosavybės apsaugos stiprinimu. Viena iš

pagrindinių rekomendacijų – stiprinti intelektinės nuosavybės klausimų koordinavimą ir sumažinti valstybės institucijų kompetencijų šioje srityje fragmentaciją.

Šioms rekomendacijoms išnagrinėti ir jų įgyvendinimui koordinuoti Teisingumo ministro 2018 m. spalio 1 d. įsakymu Nr. 1R-189 buvo sudaryta tarpinstitucinė darbo grupė bendros nacionalinės intelektinės nuosavybės sistemos pertvarkos įgyvendinimui koordinuoti. Darbo grupė, išnagrinėjusi politikos formavimo ir įgyvendinimo intelektinės nuosavybės apsaugos srityje konsolidavimo ir koordinavimo alternatyvas, pritarė Vyriausybės komisijos sudarymui intelektinės nuosavybės apsaugos klausimams koordinuoti. Vyriausybė priėmė 2020 m. birželio 17 d. nutarimą Nr. 623 „Dėl Intelektinės nuosavybės apsaugos koordinavimo komisijos sudarymo“. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2020 m. liepos 24 d. įsakymu Nr. 1R-230 patvirtinta komisijos personalinė sudėtis.

Komisija, įgyvendindama savo užduotį, turi užtikrinti vieningos ir nuoseklios valstybės politikos intelektinės nuosavybės apsaugos srityje formavimą ir įgyvendinimą, koordinuoti kovos su intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais stiprinimą (piratavimo ir prekių klastojimo prevenciją), koordinuoti švietimo (įskaitant bendrojo ugdymo ir studijų procese) apie intelektinės nuosavybės apsaugą stiprinimą, intelektinės nuosavybės teisių gynimą, ypač elektroninėje erdvėje, koordinuoti verslo, ypač smulkiojo ir vidutinio, skatinimo naudoti intelektinę nuosavybę priemonių įgyvendinimą.

04-02. Kryptis – Verslo sąlygų ir investicinės aplinkos gerinimas, vartotojų teisių apsaugos stiprinimas

04-02-12. Darbas – Vartotojų apsaugos sistemos veiksmingumo didinimas, sukuriant aiškų ir skaidrų reguliavimą, optimizuojant vartotojų apsaugos procesus

Darbo rodiklio „Lietuvos vartotojų teisių apsaugos indeksas“ informacija pateikta prie antro strateginio tikslo „Padidinti teisinių institucijų paslaugų patogumą vartotojams ir jų efektyvumą“ 5 grafiko.

04-02-12-04. Veiksmas – Įstatymų, numatančių atsakomybę už vartotojų teisių pažeidimus, pakeitimų parengimas ir priėmimas siekiant padidinti pažeidimus tiriančių institucijų įgaliojimus, nustatyti vienodas ir aiškias tyrimų procedūras

Įgyvendinant Reglamentą (ES) 2017/2394, kuriame nustatyti Europos Sąjungos valstybių narių vartotojų apsaugos kompetentingų institucijų minimalūs tyrimo ir vykdymo užtikrinimo įgaliojimai, 2019 m. lapkričio 14 d. priimtas Vartotojų teisių apsaugos įstatymo pakeitimas Nr. XIII-2514 ir kiti lydimieji įstatymų (Reklamos įstatymo, Elektroninių ryšių įstatymo, Lietuvos banko įstatymo, Informacinės visuomenės paslaugų įstatymo ir Visuomenės informavimo įstatymo) pakeitimai. Įsigaliojus įstatymų pakeitimams 2020 m. sausio 17 d., VVTAT suteikta daugiau įgaliojimų ginant vartotojų teises. VVTAT, gindama vartotojų kolektyvinius interesus, turi įgaliojimus verslininkams taikyti laikinąsias apsaugos priemones – įpareigoti pardavėjus ar paslaugų teikėjus paskelbti vartotojams svarbią informaciją, sustabdyti žalą sukeliančius veiksmus, patikrinti pardavėjų, paslaugų teikėjų veiklą. Be to, įstatymų pažeidimams tirti VVTAT galės gauti visą reikalingą informaciją, įskaitant ir finansų rinkos dalyvių bei elektroninių ryšių paslaugų teikėjų turimus duomenis. Tuo tikslu buvo patikslinti Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos nuostatai (2020 m. vasario 5 d. Vyriausybė priėmė nutarimą Nr. 91).

Taip pat Vyriausybė 2020 m. vasario 5 d. priėmė nutarimą Nr. 90 „Dėl 2017 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2017/2394 dėl nacionalinių institucijų, atsakingų už vartotojų apsaugos teisės aktų vykdymo užtikrinimą, bendradarbiavimo, kuriuo panaikinamas reglamentas (EB) Nr. 2006/2004, nuostatų įgyvendinimo“ pakeitimo“, kuriame, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba paskiriama bendrąja ryšių palaikymo tarnyba pagal Reglamentą (ES) 2017/2394, taip pat paskiriamos kitos kompetentingos institucijos (Lietuvos transporto saugumo administracija, Informacinės visuomenės plėtros komitetas) minėtame reglamente numatytoms funkcijoms atlikti.

05-03. Kryptis – Pilietiškumo ugdymas, pilietinių galių ir žmogaus teisių apsaugos stiprinimas

Šios krypties kriterijaus „Teisės viršenybės principo įgyvendinimas, proc.“ informacija pateikta prie pirmo strateginio tikslo „Siekti skaidrios, darnios ir veiksmingos teisės sistemos“ 1 grafiko.

05-03-04. Darbas – Žmogaus teisių apsaugos ir pasitikėjimo teisingumo sistema stiprinimas

05-03-04-01. Veiksmas – Visuomeninių teisėjų (tarėjų) instituto teismuose įteisinimas ir įsteigimas

Siekiant įteisinti visuomeninių teisėjų (tarėjų) institutą būtinas Konstitucijos pakeitimas, bet Vyriausybė neturi Konstitucijos keitimo iniciatyvos teisės. 2019 m. kovo 21 d. Seime įregistruotas Seimo narių grupės inicijuotas ir bendradarbiaujant su Teisingumo ministerija parengtas Konstitucijos 48 ir 109 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (XIIP-3273). Konstitucijos 109 straipsnyje siūloma nustatyti, kad įstatymo nustatytais atvejais ir tvarka kartu su teisėjais bylas nagrinėja ir sprendimus priima ir piliečiai, davę tarėjo priesaiką. Konstitucijos 48 straipsnyje siūloma nustatyti, kad piliečių veikla vykdant tarėjų pareigas nelaikoma priverčiamuoju darbu. Konstitucijos pakeitimo įstatymo projektas turi būti svarstomas Seime du kartus su 3 mėnesių pertrauka. Konstitucijos pakeitimų Seimas nesvarstė ir nepriėmė.

Be to, 2019 m. rugsėjo 27 d. Seime taip pat įregistruoti Seimo narių grupės inicijuoti ir bendradarbiaujant su Teisingumo ministerija parengti Tarėjų įstatymo projektas, Civilinio proceso kodekso 62 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo XIV skyriaus pirmuoju¹ skirsniu įstatymo projektas, Baudžiamojo proceso kodekso 40 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo XVIII¹ skyriumi įstatymo projektas, Baudžiamojo kodekso 230 ir 231 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas ir Administracinių nusižengimų kodekso papildymo 226² straipsniu ir 589 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (XIIP-3891 – XIIP-3895), kuriais siekta detalai reglamentuoti tarėjų veiklą teismuose. Šių projektų Seimas taip pat nesvarstė ir nepriėmė.

05-03-04-02. Veiksmas – Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos kokybės užtikrinimo sistemos įdiegimas ir prieinamumo didinimas elektronizuojant procesus

Siekiant efektyvesnio valstybės garantuojamos teisinės pagalbos sistemos administravimo proceso ir kokybiškos teisinės pagalbos paslaugų gyventojams prieinamumo gerinimo, kuriama Teisinės pagalbos paslaugų informacinė sistema (TEISIS), t. y. vykdomi valstybės garantuojamos teisinės pagalbos paslaugų perkėlimo į elektroninę erdvę procesai. TEISIS tikslas – sudaryti galimybę gyventojams elektroninėje erdvėje operatyviai gauti aktualią teisinę informaciją ir profesionalią teisinę pagalbą, teikti su teisine pagalba susijusias viešąsias elektronines paslaugas, kaupti duomenis apie teikiamą valstybės garantuojamą teisinę pagalbą ir mediaciją, administruoti ir organizuoti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos ir mediacijos paslaugas, vertinti suteiktų teisinių paslaugų kokybę ir kartu prisidėti prie visuomenės teisinio švietimo plėtojimo. Ši informacinė sistema aktuali tiek gyventojams, tiek ir valstybės garantuojamos teisinės pagalbos bei mediacijos organizavimą bei teikimą užtikrinantiems subjektams – savivaldybių specialistams, Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai, advokatams/mediatoriams.

TEISIS kuriama įgyvendinant ES lėšomis finansuojamą projektą „Teisinės informacijos ir teisinės pagalbos paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę“ (toliau – TEISIS projektas) ir vykdant veiklą „Mediacijos posistemės sukūrimas“, kuri yra Teisingumo ministerijos kartu su partneriais įgyvendinamo ES lėšomis finansuojamo projekto „Taikinamojo tarpininkavimo (mediacijos) sistemos plėtra“ (toliau – Mediacijos projektas) dalis.

TEISIS projektą ir minėtą veiklą Mediacijos projekte vykdo valstybės įmonė Registrų centras, kuris pagal Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2018 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. 1R-124 „Dėl Teisinės pagalbos paslaugų informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“, patvirtintus TEISIS nuostatus, yra TEISIS tvarkytojas. Atsižvelgiant į TEISIS apimtį, kuri yra gana didelė, TEISIS kuriama iteraciniu – inkrementiniu būdu, skaidant programinės įrangos kūrimą į kelis etapus (iteracijas):• pirmos iteracijos metu bus sukurtas TEISIS portalas su baziniais funkcionalumais bei Mediacijos posistemė;• antros iteracijos metu bus sukurtas visos apimties TEISIS portalas bei likę TEISIS posistemiai, reikalingi pirminei ir antrinei teisinei pagalbai teikti. Pažymėtina, kad TEISIS portalas su baziniais funkcionalumais yra prieinamas adresu www.teisis.lt. Tačiau dėl pirmos iteracijos metu užtrukusių darbų bei dėl susiklosčiusios ekstremalios situacijos dėl COVID-19, visi šios priemonės įgyvendinimo veiksmai įvykdomi vėliau nei planuota. Mediacijos posistemės veiklos pradžia – 2020 m. liepos 1 d., o iki spalio 1 d. buvo šalinami šios posistemės veiklos trikdžiai.

Pratęsus TEISIS projekto įgyvendinimo terminus, antrą iteraciją planuojama užbaigti ir posistemius, reikalingus pirminei ir antrinei teisinei pagalbai teikti, paleisti iki 2021 m. kovo 31 d.

05-03-04-06. Veiksmas – Teismų struktūrinės reformos įgyvendinimo užtikrinimas ir jos rezultatų stebėsenos atlikimas kartu su teisėjų savivalda

Seimas 2016 m. birželio 23 d. priėmė Lietuvos Respublikos teismų reorganizavimo įstatymą ir susijusius įstatymus dėl teismų reformos (vietoj 49 veikusių apylinkių teismų veikia 12 apylinkių teismų, vietoj 5 veikusių apygardų administracinių teismų veikia 2 apygardų administraciniai teismai). Įstatymai įsigaliojo 2018 m. sausio 1 d. Iki 2018 m. sausio 1 d. buvo priimti įgyvendinamieji teisės aktai, susiję su teismų reforma, taip pat įgyvendintos reikalingos organizacinės priemonės, taip sudarant prielaidas teismų reformos įgyvendinimui.

Teismų reformos (teismų reorganizavimo) rezultatai buvo apžvelgti 2018 m. Teismų veiklos apžvalgoje, kurioje nurodyta, kad buvo pasiekti reformos tikslai (teismų sistema tapo dinamiškesnė, organizuojami išvažiuojamieji

teismo posėdžiai, efektyviau valdomi teismų žmogiškieji ir finansų ištekliai, darbo krūvis teismuose tapo tolygesnis, bylos nagrinėjamos greičiau ir efektyviau, efektyvesnis klientų aptarnavimas teismuose, geriau užtikrintas nepilnamečių liudytojų ir nukentėjusiųjų apklausų organizavimas teismuose, sukurta nauja teisėjų savivaldos grandis – teismo teisėjų susirinkimas).

Teisingumo ministerija 2020 m. kovo 3 d. raštu Nr. (1.21E)7R-1400 pateikė Lietuvos Respublikos Vyriausybei išsamią informaciją apie 6 veiksmo „teismų struktūrinės reformos įgyvendinimo užtikrinimas ir jos rezultatų stebėsenos atlikimas kartu su teisėjų savivalda“ įgyvendinimą, nurodydama, kokių tikslų siekta teismų reforma, ir išsamiai apibūdindama, kokie rezultatai buvo pasiekti įgyvendinus teismų reformą. Teisingumo ministerija bendradarbiauja su Teisėjų taryba, Nacionalinė teismų administracija, vertinant tolesnio galimo apylinkių teismų optimizavimo perspektyvas.

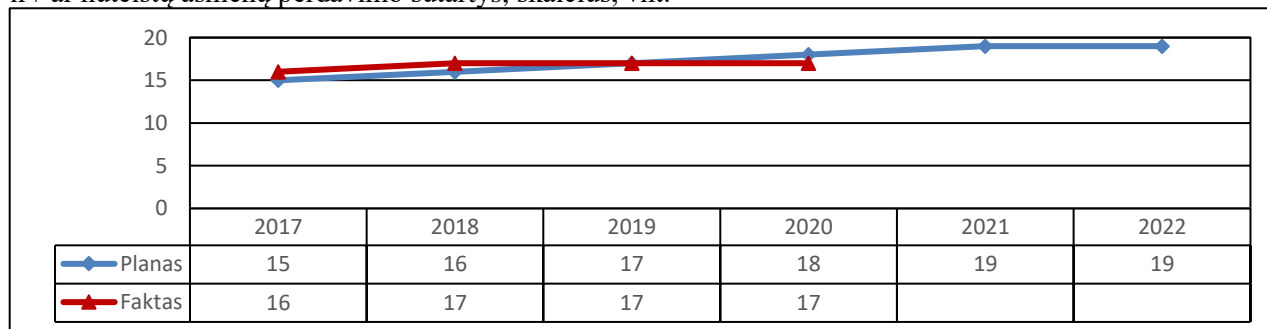
05-03-04-08. Veiksmas – Saugant piliečių teises, valstybių, su kuriomis sudarytos teisinio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose, ekstradicijos ir/ar nuteistų asmenų perdavimo sutartys, skaičiaus padidinimas.

2017–2020 m. pasirašytos trys teisinio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose, ekstradicijos ir / ar nuteistų asmenų perdavimo sutartys: 2017 m. balandžio 24 d. pasirašyta Lietuvos Respublikos ir Kazachstano Respublikos sutartis dėl asmenų, kuriems paskirta laisvės atėmimo bausmė, ir asmenų, kuriems pritaikytos priverčiamosios medicinos priemonės, perdavimo. Seimas 2017 m. spalio 10 d. ratifikavo sutartį: 2017 m. spalio 9 d. pasirašyta Lietuvos ir Indijos sutartis dėl ekstradicijos. Seimas sutartį ratifikavo 2018 m. gegužės 5 d.; 2018 m. rugsėjo 26 d. pasirašyta sutartis su Brazilija dėl nuteistų asmenų perdavimo. Teisės aktų, būtinų ratifikuoti sutartį, projektai Seimas sutartį ratifikavo 2019 m. liepos 11 d.

Vyksta sutarčių derinimo procesas ir su kitomis valstybėmis, kuris dėl COVID-19 pandemijos buvo sustojęs: 1) su Jungtinių Arabų Emyratų atstovais dėl sutarties dėl ekstradicijos ir dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose; 2) su Peru dėl nuteistųjų asmenų perdavimo sutarties; 3) su Brazilija dėl savitarpio teisinės pagalbos baudžiamosiose bylose sutarties; 4) su Maroku dėl nuteistųjų asmenų perdavimo sutarties; 5) su Argentina dėl nuteistųjų asmenų perdavimo sutarties ir dėl sutarties dėl ekstradicijos.

Inicijuoti naujų sutarčių sudarymo procesai: 1) dėl dvišalės sutarties dėl nuteistųjų asmenų perdavimo su Indonezija; 2) dėl dvišalės sutarties dėl nuteistųjų asmenų perdavimo su Tailando Karalyste; 3) su Ukraina dėl teismų sprendimų (ne civilinėse bylose) pripažinimo ir vykdymo sutarties.

21 grafikas. Valstybių, su kuriomis sudarytos teisinio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose, ekstradicijos ir / ar nuteistų asmenų perdavimo sutartys, skaičius, vnt.

Teisingumo ministerijos duomenys

2020 m. sutarčių derinimo procesas ir su kitomis valstybėmis dėl COVID-19 pandemijos buvo sustojęs, todėl bendras valstybių, su kuriomis sudarytos teisinio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose, ekstradicijos ir / ar nuteistų asmenų perdavimo sutarčių skaičius išliko tas pats – 17. Tokio pobūdžio sutartys, palengvina šalių teisinį bendradarbiavimą, sudaromos palankesnės sąlygas nuteistųjų asmenų socialinei reabilitacijai, kuomet nuteistieji gali atlikti bausmę toje valstybėje, iš kurios jie yra kilę, ekstradicijos sutartys padeda užtikrinti, kad padariusiam nusikaltimą asmeniui nepavyks išvengti bausmės pasislepiant kitoje šalyje – valstybė įgiję teisę reikalauti sulaukyti tokį asmenį ir grąžinti jį nusikaltimo padarymo valstybę.

Darbo rodiklio „Visuomenės informuotumo apie teisę į duomenų apsaugą lygis, proc.“ informacija pateikta prie antro strateginio tikslo „Padidinti teisinių institucijų paslaugų patogumą vartotojams ir jų efektyvumą“ 6 grafiko.

05-04. Kryptis – Viešojo saugumo stiprinimas ir bausmių vykdymo sistemos modernizavimas

Šios krypties kriterijaus „Lietuvos laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų skaičius 100 tūkst. gyventojų“ informacija pateikta prie trečio strateginio tikslo „Pasiesti, kad bausmių sistema būtų moderni ir veiksminga“ 14 grafiko.

05-04-06. Darbas – Bausmių vykdymo sistemos modernizavimas

Svarbiausi atlikti darbai ir rodiklio „Taikyto realaus terminuoto laisvės atėmimo dalis nuo visų taikytų bausmių, proc.“ informacija pateikta prie trečio strateginio tikslo „Pasiesti, kad bausmių sistema būtų moderni ir veiksminga“.

05-04-06-02. Veiksmas – Bausmių vykdymo procesų elektronizavimas: e. bylos, e. prašymo, e. parduotuvės, e. bibliotekos, virtualiojo pasimatymo, telemedicinos, nuotolinio mokymo, nuotolinio darbo įdiegimas

Kalėjimų departamentas 2020 m. rugsėjo mėn. pradėjo vykdyti projektą „Lietuvos bausmių vykdymo sistemos kokybės gerinimas“ (programos sutartis tarp Norvegijos Karalystės užsienio reikalų ministerijos ir Lietuvos Respublikos finansų ministerijos buvo pasirašyta 2020 m. vasario 11 d.). Projekto įgyvendinimo sutartis pasirašyta 2020 m. rugsėjo 18 d.

Projekto metu bus sukurta elektroninių paslaugų platforma nuteistiesiems (e. prašymai, e. parduotuvė, e. užimtumas), kuri pasibaigus projektui standartizuotai bus pradėta taikyti visoje BVS, mažinant administracinę naštą, didinant bausmių vykdymo efektyvumą, vykdant nuteistųjų resocializacijos plėtrą.

Veiklos įgyvendinimo metu bus sukurta ir įdiegta *Elektroninių prašymų sistema*. Šioje sistemoje nuteistieji galės pareikšti prašymus dėl prekių užsakymo iš *E. parduotuvės*, susitikimams, dėl knygų ir kt. spaudos užsakymo iš bibliotekos. Sistemoje taip pat bus sukurta *E. parduotuvė* (kliento modelis, kuris veiks per terminalą, turės prekių pasirinkimo katalogą, užsakymo patvirtinimą). *E. parduotuvė* taip pat turės užsakymo valdymo modulį su prekių klasifikatoriaus administravimu, prekių pristatymo terminų nustatymu, prekių užsakymo apskaita. Ši sistema padės užtikrinti, kad nebūtų prašymų teikimo dubliavimo, naudojant jau esamą ir aktualią informaciją apie nuteistuosius, kad prašymai būtų apdorojami greičiau ir efektyviau, taip pat kontroliuoti nuteistųjų turimų lėšų balansą ir pan. Taip pat bus sukurta ir įdiegta *Nuteistųjų užimtumo sistema*. Šioje sistemoje nuteistieji galės susipažinti su įkalinimo įstaigoje vykdomomis pozityvaus užimtumo veiklomis, jų organizavimo grafiku, profesinio mokymo programomis bei mokymo grafikais, įstaigoje/už įstaigos ribų esančiomis laisvomis darbo vietomis, taip pat užsiregistruoti norimose dalyvauti pozityvaus užimtumo veiklose, mokymuose ar pareikšti pageidavimą dirbti ir pan. Sistema padės užtikrinti, kad prašymai užimtumui, darbui bei mokymuisi būtų apdorojami greičiau ir efektyviau, kontroliuoti nuteistųjų užimtumą, darbo ir mokymosi teikimo galimybes, darbo ir mokymosi grafikus. Veiklos įgyvendinimo metu bus įsigyti 24 infokioskai (Vilniaus pataisos namams – 8 vnt. (iš jų 3 pritaikyti neįgaliesiems) ir Pravieniškių pataisos namams atvirai kolonijai – 16 vnt. (iš jų 8 pritaikyti neįgaliesiems). Infokioskai bus įsigijami ir 3 pastatams, rekonstruotiems 2009–2014 m. Norvegijos finansinio mechanizmo laikotarpiu, kuriuose bus įdiegta E-paslaugų nuteistiesiems sistema.

Projekto įgyvendinimo pabaiga yra 2024 m. balandžio 30 d.

05-04-06-03. Veiksmas – Naujos įkalinimo įstaigos Šiauliuose statyba

Vėluojama pastatyti naują įkalinimo įstaigą, nes investicijų projektui įgyvendinti 2019 m. lėšų nebuvo skirta, 2019 m. buvo sustabdyta, o 2020 m. birželio 1 d. nutraukta rangos darbų sutartis su statybos darbus turėjusiu atlikti statytoju. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 18 d. nutarime Nr. 243 šiam investicijų projektui įgyvendinti 2020 m. numatyta 200 tūkst. eurų konservavimo darbams. 2020 m. atlikti objekto konservavimo darbai (perdavimo priėmimo aktas pasirašytas 2020 m. lapkričio 16 d. Nr. 11-14677).

Vyriausybės 2020 m. vasario 11 d. pasitarime buvo pritarta siūlymui, kad Šiaulių tardymo izoliatoriaus vykdomos statybos būtų tęsiamos įgyvendinant viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės (VPSP) projektą. Kalėjimų departamentui pavesta skelbti galimybių studijos pirkimą, suderinti projektą su kitomis institucijomis, atrinkti privatų partnerį, kuris įgyvendins šį projektą. Kalėjimų departamentas vykdė investicijų projekto parengimo, VPSP klausimyno parengimo, šių dokumentų derinimo su VšĮ Centrinė projektų valdymo agentūra paslaugų viešojo pirkimo procedūras. 2020 m. gegužės 27 d. su Smart Continent LT, UAB pasirašyta sutartis Nr. ST-74. Investicijų projektą jo rengėjas yra pateikęs VšĮ Centrinei projektų valdymo agentūrai pastaboms.

05-04-06-04. Veiksmas – Šiuolaikinio kalėjimo modelio, pagal kurį būtų sukurta nauja infrastruktūra, įdiegta moderni vadovų bei personalo atranka ir veiksmingi bausmių vykdymo metodai, įgyvendinimas 2014 – 2021 m. EEE ir Norvegijos finansinių mechanizmų Teisingumo ir vidaus reikalų programos sutartis tarp Norvegijos Karalystės užsienio reikalų ministerijos ir Lietuvos Respublikos finansų ministerijos buvo pasirašyta 2020 m. vasario 11 d. Teisingumo ir vidaus reikalų programos įgyvendinimo sutartis tarp Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir VŠĮ Centrinės projektų valdymo agentūros buvo pasirašyta 2020 m. kovo 4 d. VŠĮ Centrinė projektų valdymo agentūra įvertino Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos parengtą „Lietuvos bausmių vykdymo sistemos kokybės gerinimas“ projekto paraišką. Projekto įgyvendinimo sutartis pasirašyta 2020 m. rugsėjo 18 d.

Įgyvendinus projektą bus sukurtos priemonės užtikrinančios skaidrią bausmių vykdymo sistemą: vystoma ir plėtojama dinaminė priežiūra, pataisos įstaigų pareigūnai daugiau tiesiogiai dirbs su nuteistaisiais, gerinamas bendradarbiavimas tarp pataisos įstaigų, pusiaukelės namų, probacijos ir nevyriausybinų organizacijų. Projekto metu bus kokybiškai išvystytas bausmių vykdymo sistemos pareigūnų mokymosi procesas, pastatytas naujas Kalėjimų departamento mokymo centro pastatas. Taip pat planuojama įsteigti dvi pilotines pataisos įstaigas Vilniuje ir Pravieniškėse. Šios pilotinės įstaigos teiks visapusiškas paslaugas nuteistiesiems, bus įrengtos ne tik kamerų tipo gyvenamosios vietos, bet ir patalpos skirtos dirbti ir mokytis. Pilotinėse įstaigose bus sukurtos nuteistiesiems pozityvaus užimtumo priemonės. Projekto įgyvendinimo metu taip pat bus plėtojamas alternatyvių sankcijų taikymas.

Projekto įgyvendinimo pabaiga yra 2024 m. balandžio 30 d.

III. KITŲ PLANAVIMO DOKUMENTŲ ĮGYVENDINIMAS

Teisingumo ministerija 2020 m. koordinavo Valstybinės vartotojų apsaugos plėtros 2019–2027 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. liepos 10 d. nutarimu Nr. 728, ir Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XII-1537, įgyvendinimą.

Valstybinės vartotojų apsaugos plėtros 2019–2027 metų programa (toliau – Programa) siekiama didinti vartotojų apsaugos sistemos efektyvumą, gerinti vartotojų teisių apsaugą elektroninėje erdvėje, stiprinti vartotojų švietimą ir verslininkų informavimą, užtikrinti vartotojų teisę gauti saugius produktus. Programos įgyvendinimo ataskaita už 2020 m. skelbiama Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos interneto svetainėje.

Lietuvos Respublikos nacionalinė kovos su korupcija 2015–2025 metų programa orientuota į kovą su korupcija tose srityse, kuriose korupcijos rizika didžiausia. Programos strateginis tikslas – sumažinti korupcijos mastą, padidinti skaidrumą, atvirumą viešajame ir privačiame sektoriuose ir pasiekti, kad Lietuvos korupcijos suvokimo indeksas 2025 m. būtų ne mažesnis negu 70 balų. 2020 m. priėmus Strateginio valdymo įstatymą Lietuvos Respublikos Vyriausybei pavesta pateikti tvirtinti Lietuvos Respublikos Seimui nacionalinę darbotvarkę korupcijos prevencijos klausimais. Iki nacionalinės darbotvarkės įsigaliojimo uždavinių korupcijos prevencijos klausimais įgyvendinimo priemonės planuojamos tarpinstituciniame veiklos plane, kuriame numatytos konkrečios priemonės ir veiklos bei finansavimo šaltiniai šios programos numatytiems tikslams pasiekti. Lietuvos Respublikos nacionalinė kovos su korupcija 2020–2022 metų programos ir jos įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano rezultatų stebėseną vykdo Specialiųjų tyrimų tarnyba. Ataskaita apie tarpinstitucinio veiklos plano įgyvendinimą skelbiama Specialiųjų tyrimų tarnybos interneto svetainėje.

Teisingumo ministerija 2020 m. vykdė Lietuvos Respublikos teisingumo ministro valdymo sritims priskirtų registrų, valstybės ir kitų informacinių sistemų informacinių technologijų plėtros 2020–2022 metų plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2020 m. gruodžio 17 d. įsakymu Nr. 1R-339 (toliau – Planas) įgyvendinimo stebėseną. Pagrindiniai šio Teisingumo ministerijos strateginio planavimo dokumento uždaviniai yra užtikrinti tinkamą teisingumo ministro valdymo sritims priskirtų registrų, valstybės ir kitų informacinių sistemų funkcionavimą ir jų techninę priežiūrą, taip pat tobulinti ir plėtoti teisingumo ministro valdymo sritims priskirtų registrų, valstybės ir kitų informacinių sistemų informacines technologijas. Pažymėtina, kad visos Plane nurodytos priemonės yra vykdomos laiku ir tinkamai, išskyrus tris anksčiau minėtus valstybės įmonės Registrų centro IT investicijų projektus, kurių įgyvendinimas dėl objektyvių priežasčių atsilieka nuo Plane nustatytų terminų.